

CHALMERS

Trygghetsskapande stadsutveckling: En fallstudie av Selma stad i Göteborg

Examensarbete inom kandidatprogrammet Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik

ERIK SJÖBERG
SELMA WAHLGÅRD

INSTITUTIONEN FÖR ARKITEKTUR OCH SAMHÄLLSBYGGNADSTEKNIK

CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA
Göteborg, Sverige 2025
www.chalmers.se

Trygghetsskapande stadsutveckling: En fallstudie av Selma stad i Göteborg

*Examensarbete inom kandidatprogrammet Affärsutveckling och entreprenörskap inom
samhällsbyggnadsteknik*

ERIK SJÖBERG
SELMA WAHLGÅRD

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Avdelningen för arkitektur och stadsbyggnad
Examinator: Anna-Johanna Klasander
Handledare: Joanna Gregorowicz-Kipszak
CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA
Göteborg, 2025

Trygghetsskapande stadsutveckling: En fallstudie av Selma stad i Göteborg

*Examensarbete inom högskoleingenjörsprogrammet
Samhällsbyggnadsteknik*

ERIK SJÖBERG
SELMA WAHLGÅRD

© ERIK SJÖBERG, SELMA WAHLGÅRD, 2025

Examensarbete ACEX20
Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Chalmers tekniska högskola 2025

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Avdelningen för arkitektur och stadsbyggnad
Chalmers tekniska högskola
412 96 Göteborg
Telefon: 031-772 10 00

Omslag:

Bild av Entré till Selma Lagerlöfs Torg i Backa (Sjöberg & Wahlgård, 2025-05-20)

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Göteborg 2025

Trygghetsskapande stadsutveckling: En fallstudie av Selma stad i Göteborg

Examensarbete inom högskoleingenjörsprogrammet

Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik

ERIK SJÖBERG

SELMA WAHLGÅRD

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik

Avdelningen för arkitektur och stadsbyggnad

Chalmers tekniska högskola

SAMMANFATTNING

Social hållbarhet är en central del av trygghetsskapande stadsutveckling och handlar om att skapa inkluderande och rättvisa stadsmiljöer där alla invånare känner sig trygga och delaktiga. FN:s mål 11 i Agenda 2030 betonar just detta, att städer ska vara säkra, motståndskraftiga och tillgängliga för alla. Urbaniseringens ökning ställer högre krav på hur offentliga miljöer utformas och förvaltas, inte minst i områden där otrygghet tidigare varit ett problem. Trygghet skapas inte enbart genom fysisk planering, utan även genom sociala investeringar och samverkan. Detta är särskilt tydligt i Selma stad, där fysisk omvandling kombinerats med långsiktigt lokalt förankrat trygghetsarbete.

Selma stad är beläget i Backa, norr om Göteborg, och har nyligen genomgått en omfattande omvandling. Området har länge förknippats med brottslighet och otrygghet som påverkar både ryktet och invånarnas uppfattning om trygghet och livskvalitet. För att hantera dessa utmaningar initierade Göteborgs Stad ett omfattande stadsutvecklingsprojekt som syftar till att förbättra tryggheten och skapa ett attraktivt och tryggt område.

Fallstudien syftar till att identifiera och undersöka vilka åtgärder som implementerats i den byggda miljön samt hur dessa har påverkat upplevelsen av trygghet i Selma stad. Genom att använda en kombination av kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder analyserar studien aktörernas erfarenheter samt objektiva data, som brottsstatistik, för att utvärdera effekterna av dessa åtgärder.

Resultaten belyser samspelet mellan fysiska insatser och sociala uppfattningar om trygghet, och avslöjar både överensstämmelser och avvikelser mellan teoretiska förväntningar och praktiska resultat, baserat på fallstudien.

Nyckelord: Stadsplanering, trygghet, utsatta områden, åtgärder i den byggda miljön

Urban Development for Enhanced Safety: A Case Study of Selma Stad in Gothenburg

*Degree Project in the Engineering Programme
Business Development and Entrepreneurship*

ERIK SJÖBERG
SELMA WAHLGÅRD

Department of Architecture and Civil Engineering
Division of Urban Design and Planning

Chalmers University of Technology

ABSTRACT

Social sustainability is a central component of safety-promoting urban development. It concerns the creation of inclusive and equitable urban environments in which all residents feel safe and involved. Goal 11 of the United Nations' Agenda 2030 specifically emphasises this: that cities should be safe, resilient, and accessible to all. The increasing pace of urbanisation places greater demands on how public spaces are designed and managed, particularly in areas where insecurity has historically been an issue. Safety is not generated solely through physical planning, but also through social investment and collaboration. This is particularly evident in Selma stad, where physical transformation has been combined with long-term, locally rooted safety initiatives.

Selma stad is located in Backa, to the north of Gothenburg, and has recently undergone a significant transformation. The area has long been associated with crime and insecurity, which has affected both its reputation and residents' perceptions of safety and quality of life. In response to these challenges, the City of Gothenburg launched an extensive urban development project aimed at enhancing safety and creating an attractive and secure neighbourhood.

The purpose of this case study is to identify and examine the measures that have been implemented in the built environment, as well as how these have influenced perceptions of safety in Selma stad. By employing a combination of qualitative and quantitative research methods, the study analyses both stakeholders' experiences and objective data, such as crime statistics, in order to evaluate the effects of these interventions.

The findings highlight the interplay between physical interventions and social perceptions of safety, revealing both consistencies and discrepancies between theoretical expectations and practical outcomes, as evidenced by the case study.

Key words: Urban planning, safety, vulnerable areas, interventions in the built environment

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION	1
1.1 Syfte	2
1.2 Avgränsningar	2
1.3 Metod	3
1.3.1 Datainsamling	3
1.3.2 Källkritik	4
2. TEORI	6
2.1 Hållbar stadsutveckling	6
2.2 Trygghet och brottslighet	7
2.2.1 Utsatthet och kriminalitet	8
2.3 Åtgärder i den byggda miljön	9
2.4 Relation mellan trygghet och den byggda miljön	10
2.4.1 Jämförelseobjekt	12
3. FALLSTUDIE OM OMVANDLINGEN AV SELMA STAD	14
3.1 Det tidigare torget	16
3.1.1 Platsens utformning före omvandling	18
3.1.2 Trygghetsläget före omvandling	21
3.2 Omvandlingen av Selma stad	24
3.2.1 Implementerade åtgärder i den byggda miljön	25
3.2.2 Sociala tillämpningar	28
3.3 Selma stad idag	29
3.3.1 Trygghetsläget efter omvandling	34
3.3.2 Kvarstående utmaningar	36
4. DISKUSSION	38
4.1 Kopplingar mellan teori och åtgärder i Selma stad	38
4.2 Den byggda miljöns inverkan på trygghet	40
4.3 Fallstudiens möjligheter och utmaningar	41
5. SLUTSATS	43

REFERENSLISTA

44

BILAGOR

47

Förord

Detta examensarbete, *Trygghetsskapande stadsutveckling: En fallstudie av Selma stad*, utgör det sista steget på vår utbildning vid kandidatprogrammet Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik på Chalmers tekniska högskola.

Studien har genomförts i samarbete med Framtiden Byggutveckling AB, ett kommunalt bolag inom Framtidenkoncernen som delvis arbetar med stadsutveckling i Göteborg. Vi vill rikta ett varmt tack till vår kontaktperson och externa handledare, Staffan Claesson, för hans engagemang, stöd och värdefulla insikter under arbetets gång.

Ett stort tack riktas även till alla involverade intervjupersoner som delat med sig av sina erfarenheter och perspektiv, ert bidrag har varit avgörande för studiens genomförande och kvalitet.

Vidare vill vi tacka våra opponenter, David Nordin och Arvid Garvald, för deras engagerade och konstruktiva återkoppling under studiens gång.

Slutligen vill vi rikta ett stort tack till vår handledare Joanna Gregorowicz Kipszak samt vår examinator Anna-Johanna Klasander vid Chalmers. Deras stöd, vägledning och professionella insikter har varit till stor hjälp under hela arbetets gång.

Göteborg juni 2025

Erik Sjöberg

Selma Wahlgård

1. Introduktion

Social hållbarhet har en central betydelse i hållbar stadsutveckling och syftar till att skapa inkluderande, jämlika och levande samhällen där alla invånare ges möjlighet att delta i det offentliga rummet på lika villkor. Förverkligandet av detta mål förutsätter inte enbart ekonomisk och ekologisk balans, utan även att människors välbefinnande främjas i vardagen genom trygga, tillgängliga och socialt fungerande miljöer (UN-Habitat, 2020). Fenomenet har fått en global räckvidd och utgör i takt med den ökande urbaniseringen en alltmer central samhällsutmaning.

Välbefinnande i urbana kontexter är nära kopplat till hur individer upplever sin fysiska och sociala omgivning (Boverket, 2019). Möjligheten att röra sig fritt, vistas i offentliga miljöer, delta i gemenskap och känna sig säker i sitt närområde är alla avgörande faktorer för att bygga långsiktig livskvalitet. När dessa villkor inte uppfylls riskerar inte bara den enskildes psykiska och fysiska hälsa att påverkas negativt, utan även den sociala sammanhållningen i staden att försvagas.

Ett av de främsta hindren för detta är förekomsten av kriminalitet och otrygghet, faktorer som försvagar invånarnas tillit till både samhället och den byggda miljön (Brå, 2025). I socioekonomiskt utsatta områden är detta ofta ett återkommande mönster, där våldsbrott, narkotikahandel och social oro skapar en vardag präglad av rädsla, isolering och begränsade levnadsvillkor. Att förbättra socioekonomiskt utsatta områden är en prioriterad fråga i många städer och länder, där både sociala, juridiska och fysiska åtgärder vidtas. Dessa insatser försvåras ofta av kriminalitet och otrygghet, vilket också är vanligt förekommande i Selma stad i Göteborg.

Selma stad är beläget på Hisingen i nära anslutning till Göteborgs stadskärna. Backa definieras som ett utsatt område och utgör ett exempel där kriminalitet och en ökad upplevd otrygghet under en längre tid har påverkat både invånarnas livskvalitet och områdets anseende negativt (Framtiden, 2010). Den begränsade rörelsefriheten och känslan av osäkerhet har skapat behov av strategiska insatser för att vända utvecklingen. Som en del av ett omfattande stadsutvecklingsprojekt har Göteborgs Stad initierat åtgärder med syftet att stärka tryggheten och öka attraktiviteten i området. Genom att integrera fysiska och tekniska åtgärder i den

byggda miljön, eftersträvas en utformning av offentliga rum som stärker den faktiska och upplevda tryggheten.

1.1 Syfte

Studien syftar till att kartlägga vilka åtgärder i den byggda miljön som har genomförts i Selma stad för ökad trygghet, samt att analysera effekten på tryggheten genom en jämförelse av situationen före och efter omvandlingen. Jämförelsen utgår från nyckelaktörernas erfarenheter och åsikter om platsen.

Forskningsfrågor:

- Hur upplevdes tryggheten och hur var den fysiska miljön utformad på Selma Lagerlöfs Torg innan omvandlingen inleddes?
- Vilka åtgärder i den byggda miljön har genomförts för att stärka tryggheten i Selma stad, och vilka kompletterande insatser har vidtagits utöver dessa?
- Hur har de implementerade åtgärderna påverkat upplevelsen av trygghet i Selma stad?

1.2 Avgränsningar

För att avgränsa studiens omfattning och säkerställa att analysen kommer att vara både utförbar och hanterbar inom ramen för detta examensarbete har följande begränsningar applicerats.

Studien är avgränsad till trygghet i relation till den byggda miljön med fokus på utvecklingen i Selma stad, i Backa norr om Göteborg. Undersökningen avgränsas geografiskt till Selma stad, men inkluderar en jämförelse av referensobjektet Furutorpsplatsen i Helsingborg. Den tidsmässiga omfattningen sträcker sig från då omvandlingsåtgärderna planerades till att det nya torget stod klart.

1.3 Metod

Examensarbetets ansats utgår från en flermetodsforskning. Fallstudien utförs i syfte att generera tillförlitliga och verklighetsnära resultat. Undersökningen utgör en analys av områdets historiska och nuvarande förutsättningar och är avgörande för att förstå förändringarna och deras påverkan på tryggheten. Analysen baseras på en fallstudie av området och kompletteras med relevanta nyckelaktörers åsikter och erfarenheter. Studien inkluderar även ett referensområde vilket möjliggör en jämförelse mellan trygghetsarbetet på de olika platserna.

1.3.1 Datainsamling

För att undersöka trygghetsaspekten i Selma stad har studien tillämpat en kombination av kvalitativa och kvantitativa metoder. Den kvalitativa delen av studien bygger på fyra semistrukturerade intervjuer med nyckelaktörer verksamma inom olika funktioner i Selma stad. Intervjuer möjliggör en detaljerad analys av specifika perspektiv inom en tydlig social och ekonomisk inramning vilket är högst relevant för studien (Denscombe, 2018). Intervjupersonerna representerar rollerna polis, hyresvärd, platschef och lokalförvaltare, vilket medförde en nyanserad bild av trygghetsarbetet i området. Intervjuerna fokuserade på intervjupersonernas erfarenheter och upplevelser kopplade till trygghet och utveckling i Selma stad. För att möjliggöra jämförelser och identifiera återkommande teman formulerades en relativt gemensam frågemall, vilken användes i samtliga intervjuer. Svaren sammanställdes och analyserades för att identifiera gemensamma uppfattningar samt eventuella skillnader mellan olika aktörers perspektiv.

Den kvantitativa delen av studien baseras på statistik och dokumentation från nyckelaktörer. Nyckelaktörerna är Framtiden Byggutveckling, Familjebostäder, Göteborgslokaler och Göteborgs Stad. Materialet inkluderade brottsstatistik, trygghetsmätningar samt enkäter om boendes upplevelser av otrygghet. Kvantitativ data användes för att analysera utvecklingen över tid och identifiera samband mellan specifika åtgärder och mätbara förändringar i trygghetsläget.

En dokumentanalys av åtgärder och planeringsunderlag kopplade till omvandlingen genomfördes. Framtiden AB tillhandahöll omfattande material som planbeskrivningar, förstudier och interna utvärderingar. Dessa dokument gav insikt i projektets målsättningar, problembeskrivningar och valda strategier. Parallellt genomfördes en litteraturstudie av

facklitteratur med fokus på trygghet i offentliga rum, vilket låg till grund för begreppsbildningen och det teoretiska ramverket. Kombinationen av aktörernas perspektiv, statistiskt underlag och dokumenterad planering möjliggjorde en systematisk analys av sambanden mellan fysiska insatser och upplevelsen av trygghetssituationen.

Som ett kompletterande moment genomfördes även ett platsbesök på Selma Lagerlöfs Torg. Vid denna tidpunkt hade en omfattande bild av området etablerats genom tidigare insamlat material, vilket möjliggjorde en mer analytisk observation. Syftet med platsbesöket var att undersöka hur de genomförda åtgärderna faktiskt kommit till uttryck i den fysiska miljön och hur dessa kan förstås i relation till trygghet. Observationen bidrog till att förankra analysen i platsens konkreta verklighet och gav ytterligare stöd till bedömningen av trygghetsskapande insatsers faktiska effekter.

1.3.2 Källkritik

Då flera av källorna kommer från aktörer som varit involverade i omvandlingsprojektet finns ett behov av att förhålla sig källkritiskt till materialet. Intervjupersonerna är yrkesverksamma inom organisationer som på olika sätt berörs av eller bidrar till trygghetsarbetet i Selma stad, vilket kan innebära att deras beskrivningar delvis färgas av organisatorisk tillhörighet eller av en önskan att lyfta fram det egna perspektivet i positiv dager. Samtidigt utgör intervjupersonernas varierande funktioner en styrka, då de belyser trygghetsfrågan ur olika vinklar. Skillnader i inriktning och ansvar har bidragit till att bredda analysen och skapa en mer nyanserad bild.

När det gäller dokumentationen, särskilt det material som tagits fram av delaktiga aktörer, finns en risk att texterna präglas av strategiska ambitioner och att viss information kan ha vinklats till aktörernas fördel. Därför har materialet granskats medvetet utifrån källkritiska principer, där särskild hänsyn tagits till möjliga intressekonflikter och snedvridningar. Dokumentanalysen har vidare kompletterats med andra datakällor, som statistik, trygghetsmätningar och intervjuer, vilket möjliggjort källtriangulering och stärkt analysens trovärdighet.

Även platsbesöket har sina begränsningar. Observationer kan påverkas av egna förutfattade meningar och förväntningar. I denna studie genomfördes platsbesöket i ett sent skede, då mycket bakgrundsmaterial redan analyserats. Det innebar att observationerna kunde göras med

ett mer informerat och kritiskt förhållningssätt, vilket gav ökad möjlighet att relatera det fysiskt observerbara till tidigare insatser och upplevd trygghet.

2. Teori

Den fysiska utformningen av en miljö kan skapa förutsättningar för brottslighet, vilket i sin tur påverkar upplevelsen av trygghet (Boverket, 2025). En minskad känsla av trygghet kan skapa en negativ spiral där brottsligheten ökar eller där den byggda miljön överges, blir mindre attraktiv och bidrar till ökad segregation när invånare väljer att flytta därifrån. Därmed utgör den byggda miljön en central faktor för hållbar stadsutveckling och hög trygghet i staden. För att främja en säker och inkluderande stadsmiljö bör åtgärder inom stadsplanering integreras och kompletteras med sociala och kulturella insatser. Frågan kvarstår dock vilken påverkan åtgärder i den byggda miljön faktiskt har på brottslighet och trygghet i ett område.

2.1 Hållbar stadsutveckling

Urbaniseringen är en långvarig och fortsatt pågående trend, som varken i Sverige eller globalt visar tecken på att avstanna (Sveriges miljömål, u.å). Den ökande inflyttningen till städerna orsakar en rad utmaningar, däribland förtätning, belastning på miljön och resursanvändning. Dessa utmaningar medför ett tydligt behov av en hållbar utveckling som balanserar sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter. Denna kontinuerliga omvandling av urbana miljöer sammanfattas i begreppet hållbar stadsutveckling, där målsättningen är att skapa långsiktigt livskraftiga och inkluderande städer som möter både dagens och framtidens behov.

Utmaningarna kopplade till socialt hållbar stadsutveckling är inte begränsade till enskilda orter eller nationella sammanhang, utan sträcker sig över hela världen. Därför har frågan lyfts på global nivå och formaliserats som mål 11 i FN:s agenda för hållbar utveckling: att göra städer och samhällen inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara (Globala målen, 2024). I takt med att urbaniseringen ökar, då över hälften av världens befolkning redan bor i städer och andelen förväntas stiga till 70 procent till år 2050, blir det allt mer aktuellt att utveckla stadsrum som fungerar för alla invånare, oavsett bakgrund eller livssituation. Mål 11 innehåller delmål som exempelvis berör tillgången till säkra och prisvärda bostäder, hållbara transportsystem, grönområden och offentliga platser, samt åtgärder för att minska miljöpåverkan och naturkatastrofer.

Många länder arbetar med just denna typ av problematik, där den fysiska miljön används som verktyg genom ombyggnad, renovering eller nyproduktion, i syfte att förbättra trygghet,

tillgänglighet och social sammanhållning. Detta behandlar inte bara ett arkitektoniskt eller tekniskt arbete, utan en del av ett globalt åtagande för att skapa hållbara livsmiljöer (Boverket, 2020).

Göteborg är inget undantag utan bedriver ett kontinuerligt arbete med att hantera urbaniseringens konsekvenser, särskilt i fråga om att skapa trygga och inkluderande stadsmiljöer. I takt med att staden utvecklas har trygghetsfrågor blivit en integrerad del av den strategiska planeringen, där ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhetsmål förenas med konkreta insatser i den byggda miljön (Göteborgs Stad, u.å.-a). Syftet är att minska segregation samt att stärka både den upplevda och den faktiska tryggheten i särskilt utsatta stadsdelar. I detta sammanhang kan omvandlingen av Selma stad i Backa betraktas som ett lokalt exempel på hur den byggda miljön kan användas som ett medel för att främja trygghet och inkludering, i linje med principerna bakom mål 11.

2.2 Trygghet och brottslighet

Vid utformning av den byggda miljön bör en avvägning för brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder utföras gentemot övriga intressen. Avvägning är en avgörande aspekt för en välplanerad och fungerande samhällsbyggnad och kräver en grundlig analys samt noggrann reflektion i varje skede av samhällsbyggnadsprocessen. Detta är särskilt viktigt eftersom åtgärderna måste balanseras och integreras med ytterligare krav och önskemål (Boverket, 2025).

En plats kan vara säker i statistisk mening, utan rapporterade brott eller hotfulla incidenter, men ändå upplevas som otrygg av dem som vistas där (Ceccato m.fl., 2019). Detta gör trygghetsarbetet särskilt utmanande, eftersom känslor som rädsla och oro är subjektiva och svåra att mäta. Sådana miljöer uppmärksammas ofta först när ett faktiskt brott har begåtts, vilket innebär att den upplevda otryggheten riskerar att förbises trots att den påverkar människors vardag och rörelsefrihet.

Begreppet trygghet är nyanserat med flera olika definitioner. Enligt Boverket (2025) definieras begreppet som; ”Trygghet är den känsla som utlöses när individen tolkar en fysisk miljös utformning och användning genom att sinnesintryck kombineras med såväl egna erfarenheter,

som med andra individers eller mediernas beskrivningar av risken för att utsättas för brott eller hotfulla situationer”.

Trygghet kan betraktas ur två olika perspektiv: faktisk trygghet och upplevd trygghet. Dessa skiljer sig åt i hur trygghet tolkas och bedöms, vilket får betydelse i exempelvis stadsplaneringssammanhang där trygghetsskapande åtgärder ska utformas och motiveras.

Faktisk trygghet avser den objektiva och mätbara tryggheten i en stadsdel och baseras på konkreta indikatorer såsom rapporterade brott, anmälda incidenter och statistik från rättsväsendet (Lindström & Einerstam, 1992). Den faktiska tryggheten används ofta som underlag i beslutsfattande processer och i utformningen av trygghetsskapande åtgärder inom stadsplanering och offentlig förvaltning.

Upplevd trygghet omfattar däremot individers subjektiva känsla av säkerhet i en viss miljö (Lindström & Einerstam, 1992). Den påverkas av en rad faktorer som inte nödvändigtvis speglar den faktiska brottsligheten, exempelvis miljöpsykologiska aspekter som belysning, synlighet, närvaro av andra människor samt hur den fysiska miljön upplevs. Till skillnad från faktisk trygghet, som kan mätas med kvantitativa data, är upplevd trygghet svår att fånga i statistik eftersom den formas av känslor, tidigare erfarenheter och mediebilderna av ett område. Känslan av rädsla spelar en central roll och tenderar att förstärka sig själv. Ju mer rädsla en individ känner, desto mer uppmärksam blir man på potentiella hot, vilket i sin tur kan öka upplevelsen av otrygghet.

2.2.1 Utsatthet och kriminalitet

Ett utsatt område är en geografiskt avgränsad plats med låg socioekonomisk status definierad av Polisen. Utsatta områden kännetecknas även av att det är platser där kriminella har en inverkan på lokalsamhället (Polisen, 2024). Effekterna av de kriminellas närvaro blir att de boende i området upplever otrygghet och att deras benägenhet att anmäla brott minskar (Göteborgs stad, u.å.-b). Polisen har totalt identifierat åtta utsatta områden inom Göteborgs Stad, varav ett område är Hisings Backa innehållande Selma stad.

För att främja sociala mål samt säkerställa sysselsättning och en gynnsam uppväxtmiljö, integreras samhällsplaneringsåtgärder i ett långsiktigt och hållbart brottsförebyggande arbete (Boverket, 1998). Tidigare fokuserade det brottsförebyggande arbetet på social

brottsprevention men har de senaste tjugo åren flyttat fokus till fysiska och tekniska åtgärder som förhindrar tillfällena för gärningsmännen.

2.3 Åtgärder i den byggda miljön

Åtgärder i den byggda miljön utgör en grundläggande förutsättning för att stärka både trygghet och individers upplevelse av säkerhet. Forskning visar att trygghet inte enbart handlar om förekomsten av brott, utan även i hög grad om hur människor uppfattar sin omgivning, rör sig i den och känner tillhörighet (Boverket, 2019). Den fysiska miljön påverkar därmed upplevelsen av kontroll, *orienterbarhet, närvaro och social översikt*, vilket sammantaget bidrar till eller försvagar känslan av trygghet.

Även *grönområden* är en central komponent i trygghetsskapande planering. Grönska är ett etablerat inslag i den byggda miljön och har potential att öka upplevelsen av säkerhet, men det kräver medveten utformning. Enligt Boverket (2019) och Peters m.fl. (2010) upplevs visuellt enkla och öppna grönmiljöer ofta som de mest trygga. Detta ställer krav på en balans mellan estetiska, ekologiska och sociala värden. Genom strategisk placering av växtlighet, gångstråk och sittplatser kan överblick, tillgänglighet och mänsklig närvaro främjas, vilket stärker den upplevda tryggheten på platsen.

Belysningen i ett område är särskilt betydelsefull under kvälls- och nattetid, då många upplever en ökad känsla av otrygghet (Boverket, 2019). Välplanerad ljussättning som skapar överblick utan att blända, och som lyfter fram omgivningens färger och strukturer, har visat sig vara mer effektiv än att enbart höja den generella ljusstyrkan. Att belysa exempelvis buskage, träd och entréer kan bidra till att förstärka orienterbarheten och skapa en mer välkomnande atmosfär.

Entréernas placering i förhållande till siktlinjer är en annan faktor med tydlig påverkan (Boverket, 2019). Väl synliga och upplysta entréer stärker både upplevelsen av öppenhet och faktisk närvaro i stadsrummet. I förlängningen bidrar detta till att undvika avskildhet och ger förutsättningar för ökad social kontroll.

Den sociala närvaron i stadsmiljön påverkas också *av hur människor rör sig och vistas* på platsen. Stadsrum som uppmuntrar rörelse och längre vistelser upplevs generellt som tryggare. Naturliga mötesplatser, såsom parker och torg, spelar en viktig roll i att forma offentliga rum där sociala kontakter utvecklas. Dessa möten mellan individer bidrar till ökad gemenskap och

en stärkt känsla av trygghet i det offentliga rummet (Heber, 2007). *Sittplatser* spelar i detta sammanhang också en viktig roll. Enligt Boverket (1998) utgör de en trygghetsskapande åtgärd genom att möjliggöra längre närvaro i det offentliga rummet, särskilt när de placeras på attraktiva och välvalda platser. Jan Gehl (2006) betonar att denna typ av *möblering* inte bara har funktionell betydelse, utan också understödjer social interaktion och aktivitet, vilket i sin tur förstärker känslan av trygghet.

Samspelet mellan fysisk miljö och förvaltning blir tydlig i teorin om “trasiga fönster”, som belyser sambandet mellan ordning, tillsyn och upplevd trygghet (Stiftelsen Tryggare Sverige, 2020). Om skador och förfall inte åtgärdas snabbt signaleras att platsen saknar tillsyn, vilket kan leda till minskad social kontroll och ökad otrygghet. Därför är det avgörande att planeringsinsatser också omfattar en strategi för *långsiktigt underhåll och skötsel*.

Siktlinjer är ytterligare en central aspekt. Enligt Boverket (1998) är förmågan att se och bli sedd avgörande för att människor ska uppleva trygghet. Öppenhet i planeringen, där dolda hörn och skarpa vinklar minimeras till förmån för tydliga samband, förbättrar orienterbarheten och skapar tryggare miljöer.

Slutligen spelar människors *relation till platsen* en viktig roll. Placemaking, som metod för platsutveckling, innebär att fysiska miljöer utvecklas i dialog med användarna och genom konkreta handlingar som skapar känsla av delaktighet och ansvar (Boverket, 2019). När människor känner igen sig, har en personlig koppling till platsen och upplever att de har möjlighet att påverka dess utveckling, ökar också upplevelsen av trygghet. En plats som vårdas av dem som använder den, blir också en plats som upplevs som säker.

Åtgärder i den byggda miljön: Fysiska och tekniska insatser i den byggda miljön som syftar till att öka upplevd och faktisk trygghet i ett specifikt område.

2.4 Relation mellan trygghet och den byggda miljön

Vanligtvis talar forskare om huruvida tryggheten är i relation till den byggda miljön, men forskaren Bo Grönlund påpekar att otryggheten både kan referera till rädsla för rummet men också rädsla för människor (Grönlund, 2002). I samband med människor pratar man bland annat om rädslan för främmande folk, kriminella nätverk, psykiskt sjuka och alkoholiserade personer.

Vid tal om otrygghet i rum refererar man istället till mörker, överskådlighet, trängsel, avskildhet och tomhet. Små rum förknippas ofta med rädsla, men likaså kan även för stora rum med mycket folk betraktas som en faktor till otrygghet.

På allmänna platser är utsattheten för brott stor och speciellt i anknytning till allmänna kommunikationer och nöje, inklusive barer, restauranger med mera. Utrymmen som är öppna för allmänheten under dygnets sena timmar medför också en högre risk för utsatthet för brott, speciellt narkotikarelaterade brott (Boverket, 1998).

Inom teorin om trygghet i stadsmiljöer råder en delad uppfattning om huruvida avskildhet eller tätbefolkade platser i större utsträckning upplevs som otrygga eller är mer benägna att utsättas för brott. Jane Jacobs (1961) betonar vikten av informell övervakning genom människors närvaro i det offentliga rummet. Hon skriver: "There must be eyes upon the street, eyes belonging to those we might call the natural proprietors of the street" (s. 35). Enligt Jacobs skapas trygghet när privata och offentliga rum är tydligt avgränsade, fönster riktade ut mot gatan och människor rör sig kontinuerligt. Stadsrummets utformning blir därmed enligt henne avgörande för möjligheten till social kontroll.

Forskning och vägledningar betonar att trygg stadsplanering handlar om att utgå från människors behov snarare än att prioritera bilar, trafik eller kommersiella intressen. Enligt Stiftelsen Tryggare Sverige (2020) skapas trygghet genom välplanerade och attraktiva miljöer som människor vill vistas i, vilket ökar den sociala närvaron och därmed den informella övervakningen, ofta kallad "ögon på gatan". På liknande sätt redogör Boverket m.fl. (2002) att det finns ett klart och tydligt samband mellan hur den byggda miljön utformas och förvaltas, och hur trygg den upplevs av dem som vistas där.

Trots att tidigare nämnda åtgärder, i avsnitt 2.3, ofta framställs som positiva inslag, kan de även medföra negativa konsekvenser. Offentliga rum, såsom parker och torg, förespråkas som platser som främjar naturliga möten mellan människor, men som i praktiken även kan ge upphov till oönskade effekter. Dessa ytor tenderar exempelvis att utgöra platser där brottslighet förekommer (Heber, 2007). Därför är det av stor vikt att varje enskilt projekt och område föregås av noggranna överväganden och analyser, då sådana insatser inte per automatik leder till en positiv utveckling.

2.4.1 Referensområde

För att tydligare redogöra sambandet mellan den byggda miljön och trygghet på platsen har ett referensområde studerats. Spacescape genomförde en effektstudie av trygghetsskapande åtgärder i stadsmiljön. Studien utvärderar hur genomförda åtgärder har påverkat tryggheten på fyra olika platser (Spacescape, 2019). Dessa platser visar hur olika typer av fysiska och sociala insatser kan påverka upplevelsen av trygghet.

Studien lyfter fram tre huvudsakliga dimensioner kring hur stadsbyggnad kan skapa social trygghet. Den första är “ögon i form av bebyggelse” och handlar om att skapa byggnader med entréer och lokaler i gatuplan för att fungera som “ögon” mot gator och offentliga platser (Spacescape, 2019). Den andra handlar om att skapa “ögon i form av genomströmning” vilket möjliggör en ökad informell övervakning från förbipasserande. Den tredje handlar om “överblickbarhet och vägvalsfrihet” vilket man skapar genom god belysning och väl överblickbara stråk och platser. Med “vägvalsfrihet” menas att man enkelt kan välja en annan väg vilket har en stor betydelse för tryggheten.

En av platserna som Spacescape studerade var Furutorpsplatsen som ligger i Helsingborg och är en del av en större trygghetssatsning. Furutorpsplatsen präglades tidigare av otrygghet och det förekom både våldsbrott och öppen narkotikahandel på platsen (Spacescape, 2019). För att förbättra platsen och öka tryggheten involverade man boende i området för att komma fram till vad som behövde förbättras. Detta resulterade i att man försökte aktivera hela parken med ett nytt utegym och upprustning av den befintliga lekplatsen. Tillsammans med detta installerades ny belysning och övervakningskameror. Några av kamerorna var så kallade “smarta kameror” vilket innebär att de är rörliga och kan styras av polisen. För att skapa en bättre överblickbarhet och vägvalsfrihet gallrades buskage och fler möjliga entréer in och ut från parken implementerades.

Effekterna av trygghetsarbetet utvärderades genom intervjuer både med projektägare och med folk på Furutorpsplatsen samt observationer på platsen. Enligt Helsingborgs stad har arbetet resulterat i att fler olika grupper av människor vistas i parken på grund av det nya utegymmet och en större lekplats. Implementeringen av belysning och övervakningskamerorna har forcerat bort gängen och den tillhörande narkotikahandeln på platsen. Platsintervjuerna påvisade att

åtgärderna givit en stor effekt för den allmänna känslan i parken och delade i stort sett samma bild som representanterna från Helsingborgs stad.

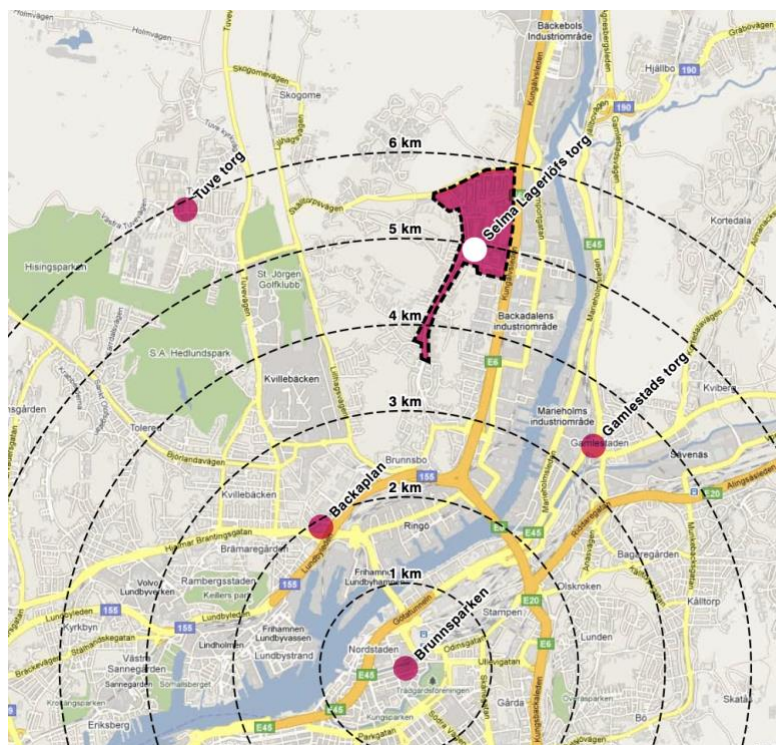
Studien redogör därefter tre stycken slutsatser från utvecklingen av Furutorpsplatsen. Den första slutsatsen är att fler aktiviteter på platsen har lockat nya grupper människor att vistas mer på platsen. Detta bekräftades både genom intervjuer på plats och genom dialog med Helsingborgs stad. Andra slutsatsen berör implementeringen av belysning som ökade den upplevda tryggheten på platsen men istället ger upphov till "mörkare" platser runt om. Platsintervjuerna visade att folk ansåg att överblickbarheten och tryggheten i parken stärkts på grund av belysningsåtgärderna. Samtidigt påpekade flera att den nya starka belysningen skapat stora kontraster i ljussättningen. Den tredje slutsatsen är att övervakningskamerorna ökade tryggheten hos besökarna i parken. Den tidigare aktiviteten av gängverksamhet har flyttat på sig vilket sågs positivt på både från staden och invånarna.

Utifrån Spacescapes utvärdering av effekterna på Furutorpsplatsen samt de tre andra platserna kom de fram till att majoriteten ansåg att projekten har renderat i en positiv effekt men att många platser fortfarande var otrygga. Men oavsett om respondenterna ansåg att platsen blivit tryggare eller inte var samtliga överens om att åtgärderna skapade en positiv känsla och förbättrade platsens karaktär. Studien belyser även att platsens trygghet påverkas av läget i staden. Bevisligen kan fysiska åtgärder förändra upplevelsen av en plats men att trygghet påverkas av mycket mer. Det är viktigt att ta ett helhetsgrepp över en plats och inse att omfattande stadsbyggnadsprojekt inte bara kan skapa tryggare platser utan även tryggare lägen.

3. Fallstudie om omvandlingen av Selma stad

Följande kapitel innehåller en fallstudie av omvandlingen av Selma stad, med särskilt fokus på den fysiska utvecklingen av området kring Selma Lagerlöfs Torg.

Selma stad är en del av stadsdelen Backa i norra Göteborg, belägen inom stadsområdet Hisingen, se Figur 1. Området växte fram mellan 1960- och 1970-talet som en del av det svenska miljonprogrammet och utmärktes av sin glesa bebyggelse, öppna planstruktur och trafikseparering (Selma stad, u.å.). Selma Lagerlöfs Torg uppfördes 1971 som det lokala centrumet i området, men kom med tiden att förlora både funktion och attraktivitet. Under 2010-talet initierades därför ett omfattande stadsutvecklingsprojekt, där både torget och stråket längs Litteraturgatan omvandlades till vad som idag benämns Selma stad.

Figur 1. Planområdets läge i staden (Göteborgs Stad, 2014).

Torget är geografiskt beläget i centrala Backa, inom den sydvästra delen av området Skälltorp, se Figur 2. Omvandlingen har omfattat såväl offentliga miljöer som kommersiella lokaler, bostäder och infrastruktur, för att ta ett helhetsgrepp kring hela platsen.

Figur 2. Delområden vid Selma Lagerlöfs torg (Framtiden, 2010).

Stadsdelen Backa har ett bra strategiskt läge med god tillgång till service, välutvecklad kollektivtrafik och närhet både till stadskärnan och naturområden (Framtiden, 2010). Trots dessa fördelar präglades området kring Selma Lagerlöfs Torg under denna period av allvarliga trygghetsproblem, med återkommande bilbränder, rån och annan kriminalitet, vilket skapade en utbredd känsla av otrygghet bland invånarna.

I en intervju med Kristina Hulterström, projektchef och tidigare projektledare på Framtiden Byggutveckling framkom följande. Redan kring år 2010 växte behovet fram för en mer genomgripande förändring fram. Selma Lagerlöfs Torg utmärkte sig vid den tiden som en särskilt problemtyngd plats i Göteborg. Som en del av ett större stadsutvecklingsuppdrag beslutade Framtidenkoncernen att förvärva fastigheterna runt torget, med målet att genomföra en långsiktig och sammanhållen omvandling (K. Hulterström, personlig kommunikation, 9 april 2025). Ambitionen var att öka tryggheten, höja kvaliteten i den fysiska miljön och skapa bättre förutsättningar för ett fungerande vardagsliv. För att lyckas krävdes ett brett samarbete mellan kommunala förvaltningar, bostadsbolag och andra lokala aktörer.

Samarbetet mellan de involverade aktörerna har utgjort en avgörande grund för projektets framgång (K. Hulterström, personlig kommunikation, 9 april 2025). Framtidenkoncernen har

haft det övergripande och strategiska ansvaret för projektets samordning och genomförande, med ett särskilt fokus på att säkra långsiktiga strukturella förbättringar i området. De kommunala bostadsbolagen; Poseidon, Familjebostäder och Bostadsbolaget, har i kraft av sin roll som hyresvärdar tagit ett betydande ansvar för boendemiljön, både genom fysiska upprustningar och genom att främja socialt hållbara boendestrukturer.

I nära dialog med Polismyndigheten har insatser för trygghetsskapande åtgärder integrerats i det gemensamma arbetet. Denna samverkan har syftat till att skapa en ökad närvaro, stärka förtroendet mellan medborgare och myndigheter samt bidra till brottsförebyggande arbete.

Göteborgslokaler har haft det operativa huvudansvaret för att utveckla de kommersiella och sociala verksamheterna i och omkring torgmiljön. Genom att fokusera på en etablering av relevanta aktörer och verksamheter har Göteborgslokaler bidragit till att torget fått en tydligare funktion som mötesplats och nav för lokal service.

Byggnationen inleddes 2017 och avslutades hösten 2024. Arbetet har innefattat successiva rivningar, nybyggnationer samt en genomgripande omgestaltning av torgets strukturer och offentliga rum. Arbetet bedrevs i etapper för att säkerställa att torgets funktion som lokal handels- och mötesplats kunde upprätthållas under hela byggnationstiden.

Projektet har inneburit en fullständig omvandling av Selma Lagerlöf Torg, där både den fysiska strukturen, funktionerna och platsens identitet har utvecklats från grunden. Arbetet har präglats av ett tydligt fokus på trygghet, tillgänglighet, funktionalitet och attraktivitet, med ambitionen att skapa en hållbar och levande stadsdelsmiljö för både boende och besökare.

3.1 Det tidigare torget

Innan omvandlingen inleddes präglades Selma Lagerlöfs Torg av en nedgången och problemfylld miljö, både vad gäller den fysiska utformningen och de sociala förhållandena. Jonas Lissel, förvaltare vid Göteborgslokaler, framhåller i en intervju att det torg som uppfördes 1974 gradvis förlorade sin attraktionskraft och tidigare funktion som en levande mötesplats i området (J. Lissel, personlig kommunikation, 14 april 2025). Den övergripande strukturen var *svår att orientera sig i*, och torget *saknade tydliga kopplingar* till det omgivande stadsrummet. Ett särskilt bekymmer var hur *Litteraturgatan fungerade som en barriär*, vilket innebar att

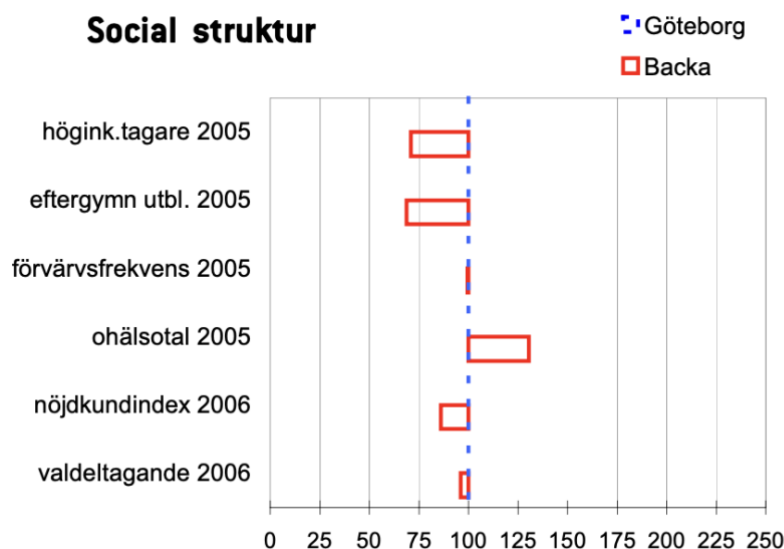
platsen kunde passeras utan att ens uppfattas som ett torg. Som Lissel uttrycker det, kunde man cykla förbi utan att veta att det fanns ett torg där.

Vidare förklarar Lissel att den negativa utvecklingen påverkade torgets rykte och gjorde det svårt att attrahera nya besökare och etablera en stabil lokal handel. Flera verksamheter gick ekonomiskt dåligt och helhetsintrycket präglades av otrygghet och låg trivsel. Även om vissa förbättringsåtgärder initierades i mindre skala, såsom sanering av skadegörelse, förbättring av lekplatser och ökad närvaro från förvaltaren, bedömdes dessa inte vara tillräckliga. Förändringen behövde vara mer ingående och långsiktig, inte temporär eller ytlig. Det var denna insikt som låg till grund för beslutet att genomföra en fullständig omvandling av torget.

De sociala utmaningarna var minst lika omfattande. Lissel beskriver en vardag där allvarliga ordningsproblem var återkommande. Det förekom bilbränder, hotfulla situationer och våldsamma incidenter. En väktare utsattes till exempel för ett vapenhot och fick sin bil satt i brand. Han berättar även att han personligen, som förvaltare, ibland blev ifrågasatt av personer som uppehöll sig på torget och som uttryckte misstänksamhet mot hans närvaro. Det fanns en tydlig upplevelse av att vissa aktörer försökte ta kontroll över platsen på ett sätt som exkluderade både besökare och ansvariga från fastighetsägarsidan.

Vid den aktuella tidpunkten var liknande problem med kriminaliteten inte lika utbrett som i dag, men det identifierades ändå som en angelägen samhällsutmaning att adressera (Framtiden, 2010). Skälltorp bedömdes ha en betydande utvecklingspotential, inte minst med hänsyn till sitt strategiska läge i stadsdelscentra, kollektivtrafik, ett varierat serviceutbud samt tillgång till grönområden. Trots det fanns tydliga indikationer på att området stod inför strukturella utmaningar relaterade till demografisk utveckling och social sammansättning.

En undersökning av den sociala strukturen i Backa år 2005 visade att Backa på många sätt avvek från övriga Göteborg på ett negativt sätt, se figur 3 (Stadsbyggnadskontoret, 2008) på hur den sociala strukturen skiljde sig markant från övriga Göteborg.

Figur 3. Mätningar av den sociala strukturen i Backa gentemot övriga Göteborg (Stadbyggnadskontoret, 2008).

Samtidigt har Skälltorp under en lång tid uppskattats av sina invånare (Framtiden, 2010). Områdets småskaliga karaktär, grönskande miljöer samt bebyggelsens kulturhistoriska värden har bidragit till en hög grad av trivsel. Många av de boende hade vid denna tidpunkt bott kvar sedan områdets uppförande under 1960- och 70-talen, och det fanns även exempel på yngre generationer som valt att återvända och etablera egna hushåll.

3.1.1 Platsens utformning före omvandling

Före omvandlingen upplevdes torget som nedgången och med en *avsaknad av mänsklig aktivitet*. Hultström berättar hur den fysiska miljön på torget *saknade tydliga stråk* och torget bestod till stor del av *stora tomma ytor* (K. Hultström, personlig kommunikation, 9 april 2025). I Bild 1 illustreras, genom en flygbild från Lantmäteriet (2025), hur markanvändningen till stor del dominerades av *asfalterade parkeringsytor*, vilket i sin tur bidrog till en oinbjudande miljö.

Bild 1. Flygbild av Selma Lagerlöfs Torg år 1975 (Lantmäteriet, 2025).

Torget utformning präglades i hög grad av *butikernas baksidor* och fasader som vände sig bort från det offentliga rummet, vilket bidrog till ett intryck av slutenhet och begränsad tillgänglighet. När butikerna stängde för dagen förvandlades stora delar av torget till en tom och öde plats, där endast ett *fåtal bostäder hade fönster med direkt insyn mot torgytan*. Kombinationen av *tomma lokaler* och *neddragna jalousier* förstärkte upplevelsen av ödslighet och otrygghet, särskilt under kvällstid. I en tidigare analys identifierades flera utmaningar i området, däribland avvikande handel, upplevd otrygghet, minskat antal boende per hushåll samt en begränsad variation i bostadsutbudet (Göteborgs Stad, 2014).

Bild 2. Selma Lagerlöfs Torg 2010 (Göteborgs Stad, 2014).

När man anlände till hållplatsen på Selma Lagerlöfs Torg *saknades en tydlig entré in till affärsstråket* på torget och möttes istället av *parkeringar* och *kala fasader* (Göteborgs Stad, 2014). Det stråk som löpte från kollektivtrafikhållplatsen, förbi fiskhandeln och vidare mot Backa kulturhus, inrymde ett flertal verksamheter av varierande karaktär. Sammanlagt återfanns cirka 20 etablerade verksamheter längs detta stråk, både butiker, matställen och vårdinrättningar. 2013 genomfördes en verksamhetsutredning som visade att kundernas köpkraft och närheten till andra starka handelsplatser begränsade möjligheten att skapa en ökad handel och besöksgrad till torget. Men det konstaterades att utvecklingen av handeln måste koncentreras på torget och successivt växa fram efter etableringen av bostäder.

Torget genomgående *stråk saknade en sammanhängande gestaltning, fasader och golv hade en påtaglig utslitning* (Göteborgs Stad, 2014). Framför Backa kulturhus fanns ett grönmråde som var ett tydligt definierat rum med entréer till Skälltorpsskolan, biblioteket och Backa kulturhus. Däremot upplevdes denna *gröna plats som ostrukturerad* gällande sitt innehåll. *Marken bestod av olika nivåer* och var full med utrustning och en stor scen. Detta medförde att *det inte fanns någon naturlig rörelse* över platsen.

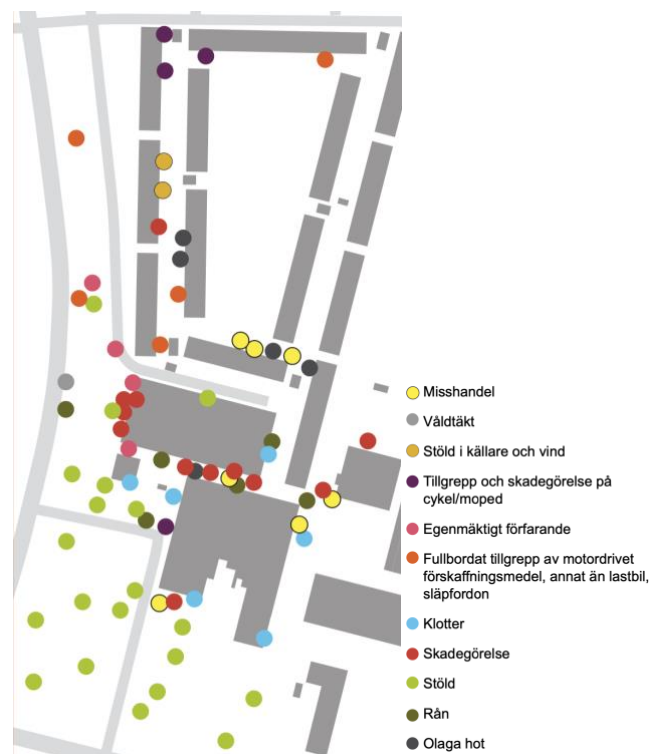
Kommunpolisen Håkan Bredinge berättar i en intervju att de *slitna och föråldrade butikslokalerna*, enligt honom, bidrog till att området inte upplevdes som en attraktiv plats för nya verksamheter (H. Bredinge, personlig kommunikation, 2 april 2025). Den fysiska standarden blev därmed ett hinder för lokal utveckling. Istället för kommersiell aktivitet och rörelse präglades torget i stor utsträckning av skadegörelse och en allmän känsla av avstannande.

Enligt Bredinge präglades platsen av ett negativt helhetsintryck. Det var en miljö som snarare undveks än söktes upp, och upplevdes som mörk, sluten och svår att ta sig igenom utan att känna sig utsatt. *Långa gångpassager, begränsad insyn och en nedgången byggnadsstruktur* förstärkte känslan av otrygghet. Arkitekturen, som är typisk för 1960- och 70-talets stadsplanering, skapar inte nödvändigtvis otrygghet i sig. I detta fall bidrog dock samspelet mellan fysisk miljö och sociala utmaningar till en negativ upplevelse. Genom att jämföra med Kärra, där en liknande torgstruktur inte uppvisar samma problem, betonar han hur platsens sociala kontext är avgörande för hur trygghet upplevs.

Bredinge pekar även på bostadsområdets allmänna skick som en förklaring till platsens negativa prägel. *Byggnadernas ålder, bristande underhåll och avsaknad av modern standard i kök, badrum och andra funktioner gav intryck av förfall.* Detta menar han påverkar både platsens uttryck och de boendes självkänsla. När underhåll uteblir uppstår lätt en känsla av att området är bortprioriterat, vilket i sin tur förstärker upplevelsen av utanförskap och otrygghet (H. Bredinge. Personlig kommunikation, 2 april 2025).

3.1.2 Trygghetsläget före omvandling

Frågor relaterade till trygghet, skadegörelse, stölder och störningar visade en tydlig negativ utveckling under denna period. Även om Backa vid denna tidpunkt ännu inte klassificerades som ett utsatt område, förekom konflikter kopplade till ungdomsgrupper och gängbildningar, särskilt i samband med brotten som eskalerade kring 2009. Brottsligheten var huvudsakligen lokaliserad till Selma Lagerlöfs Torg, som utgjorde en tydlig geografisk tyngdpunkt för den upplevda otryggheten (Framtiden, 2010). År 2008 rapporterades samtliga utomhusbrott i stadsdelen från just torget. I Figur 5 visualiseras var i området brotten begicks samt vilken typ av brott som utfördes.

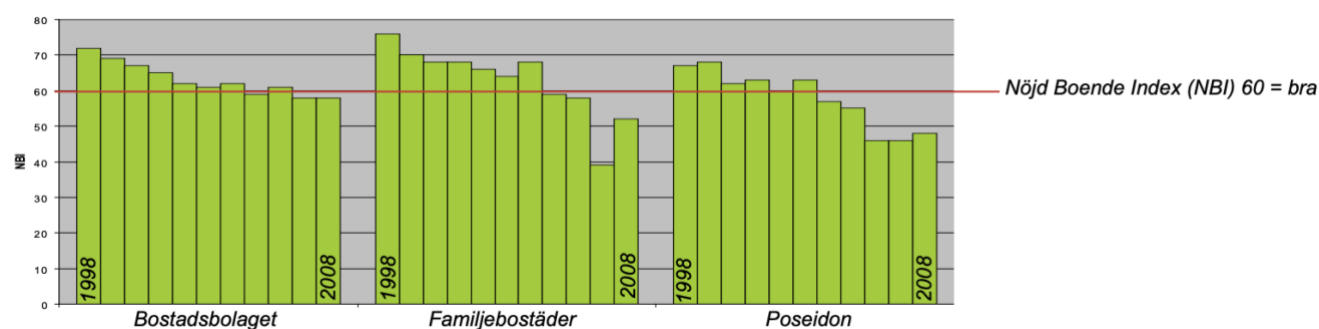

Figur 4. Rapporterade brott runt om Selma Lagerlöfs Torg 2008 (Framtiden, 2010).

Brotten var många och enligt kommunpolisen Håkan Bredinge var skadegörelse, bilbränder, narkotika- och tillgreppsbrott de värsta och mest förekommande brotten. De riktades både mot polisen och de boende vilket skapade en mycket orolig miljö och situation att befinna sig i. Det var mycket utåtagerande våld som polisen behövde bemöta under denna tidpunkt.

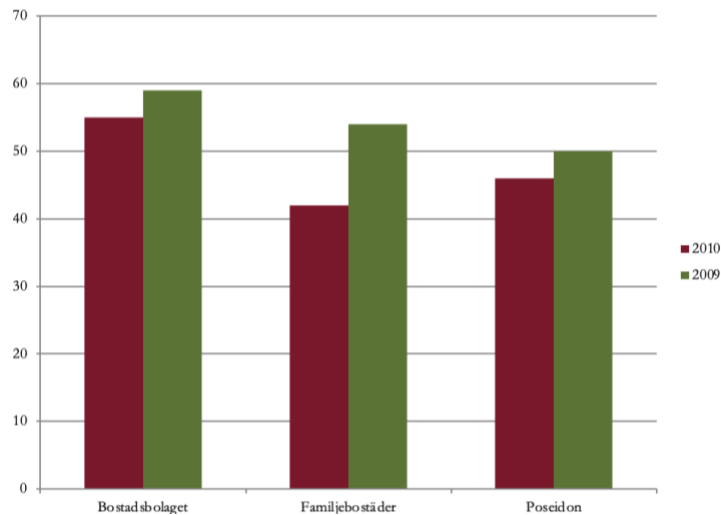
Den upplevda otryggheten vid torget förstärktes av flera fysiska och rumsliga faktorer (Framtiden, 2010). Avlägset belägna parkeringsplatser, dålig belysning, mörka gångtunnlar och låg grad av översikt och aktivitet i området bidrog till en känsla av utsatthet. Den begränsade närvaron av människor under kvällstid och avsaknaden av naturlig övervakning innebar att torget uppfattades som särskilt otryggt.

Enligt statistik verkade de boende i allmänhet trivas i stadsdelen Backa trots oroligheterna (Framtiden, 2010). Den upplevda tryggheten på torget var däremot en aspekt som tydligt avvek från övriga statistiska mönster. Enligt en undersökning av Framtidens bestånd från 2008, visade sig Hisingen, särskilt Backa, ha omkring 20 procent lägre siffror gällande upplevd trygghet jämfört med andra stadsdelar som Majorna och Örgryte. I en parallell undersökning utförd av Allmännyttan, där invånarnas generella trygghetskänsla i stadsdelen mättes, framgick att tryggheten gradvis hade minskat sedan slutet av 1990-talet och nått en särskilt låg nivå kring år 2008. Minskningen var mer påtaglig i vissa fastighetsbolags bestånd, där indexet för nöjda boende (Nöjd Boende Index, NBI) sjönk under den rekommenderade gränsen på 60, som anses vara en god nivå, se Figur 6. Hos Familjebostäders hyresgäster föll indexet till under 40 vid en viss tidsperiod, vilket var ett tydligt tecken på allvarligt upplevda trygghetsproblem bland de boende.

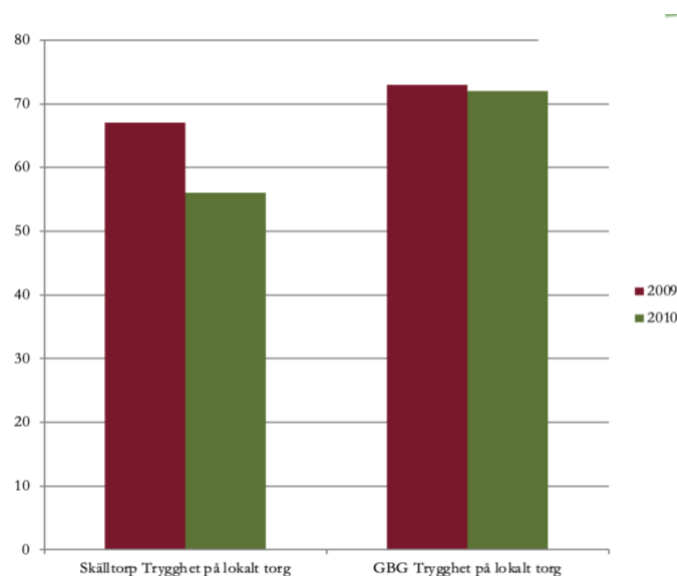
Figur 5. Upplevd trygghet i Backa bland boende 1998-2008 (Framtiden, 2010).

Torget uppfattades som relativt tryggt dagtid. Det var framförallt under kvälls- och nattetid som trygghetskänslan var som lägst bland de boende och sjönk med cirka 50 % (Framtiden, 2010). I Figur 7 nedan redovisas hur den upplevda tryggheten kvällstid sjönk bland de boende med tiden.

Figur 6. Trygghet att vistas ute på kvällstid (Framtiden, 2010).

I samband med den ökade brottsligheten vid den aktuella tidpunkten sjönk upplevelsen av trygghet markant på de lokala torgen i Skälltorpsområdet, där Selma Lagerlöfs Torg utgjorde ett centralt exempel. Figur 7 visar tydligt hur dessa siffror avvek från motsvarande värden för lokala torg i övriga delar av Göteborg, det bör noteras att färgkodningen för årtal avviker från den som används i föregående figur.

Figur 7. Trygghet på lokala torg (Framtiden, 2010).

I en intervju med Magnus Möller, områdeschef för Backaområdet hos Familjebostäder, beskrivs hur situationen före omvandlingen präglades av utmaningar kopplade till otrygghet. Särskilt nämns ungdomsgrupperingar i tonåren som samlades maskerade i bostadsområdena, vilket skapade oro bland hyresgästerna. Problematiken var inte isolerad till torget, utan utgjorde del av en bredare kontext i Backaområdet. Här lyfts bland annat förekomsten av det kriminella nätverk som benämns "Backagänget", vilket under lång tid förknippats med narkotikahandel och annan brottslighet.

Denna upplevda otrygghet avspeglades dock inte alltid i de årliga boendekäter som Familjebostäder genomför. Trots dessa förhållanden låg trygghetsindexet ofta runt 75 av 100, vilket tyder på att många boende ändå upplevde en viss grundläggande trygghet i sitt närområde (M. Möller, personlig kommunikation, 14 maj 2025).

För att bemöta följande utmaningar och samtidigt utveckla området i linje med stadens översiktsplan identifierades flera strategiska åtgärder som särskilt betydelsefulla (Framtiden, 2010). En central utgångspunkt var att öka invånarantalet och samtidigt främja en större blandning av olika befolkningsgrupper. För att uppnå detta behövdes exempelvis ett strategiskt och inkluderande bostadsutbud. Ambitionen var att skapa ett område som attraherar både barnfamiljer, studenter och äldre (Framtiden, 2010). En balanserad demografisk struktur ansågs utgöra en viktig förutsättning för att främja kontinuitet, långsiktig stabilitet och social hållbarhet. En mångsidig och inkluderande befolkningssammansättning lyftes i detta sammanhang fram som en central faktor för att möjliggöra en levande, sammanhållen och motståndskraftig stadsdel.

3.2 Omvandlingen av Selma stad

Projektet har inneburit omfattande förändringar för nutidens Selma stad, med särskilt fokus på en tryggare och mer inbjudande närmiljö. Redan i ett tidigt skede identifierades otrygghet som ett centralt problem i området. För att hantera detta har flera insatser genomförts, där både fysiska förändringar i den byggda miljön och en nära samverkan mellan aktörerna haft stor betydelse. En kontinuerlig dialog med de boende i området har dessutom varit en viktig del av projektet från start till mål.

3.2.1 Implementerade åtgärder i den byggda miljön

Ur ett stadsbyggnadsperspektiv har omvandlingen av Selma Lagerlöfs Torg inneburit flera konkreta och strategiskt motiverade förändringar i den fysiska miljön. Bland annat har *gator justerats* och *nya stråk utformats* för att *ge plats åt lokaler* och *förbättrade kollektivtrafikanslutningar*.

Ett centralt inslag i detta arbete har varit strävan efter att skapa *tydliga siktlinjer* och ett *inbjudande men kontrollerat rumsligt sammanhang*. Målsättningen har varit att *undvika slutna och avskilda miljöer*, men också att *inte skapa alltför öppna ytor* som kan upplevas som exponerade eller otrygga. Denna typ av balansering har präglat många detaljbeslut. Syftet var att *öka den dagliga närvaron* och *förbättra tillgängligheten*, samtidigt som åtgärden skulle stärka platsens funktion som en sammanhållen och levande mötespunkt genom att *besökare direkt leds in i torgets miljö*.

Det trygghetsskapande arbetet inleddes redan innan den fysiska omvandlingen påbörjades och tog sin utgångspunkt i att snabbt *åtgärda skadegörelse, klotter och nedskräpning*. Enligt Jonas Lissel tillämpades en lokalt anpassad strategi där sådana incidenter hanterades omedelbart. Exempelvis forslades utbrända bilar bort direkt och vandaliserade ytor reparerades utan dröjsmål. I detta arbete samarbetade Göteborgslokaler även med den lokala tidningen Backa-Kärra Tidning, som regelbundet informerades om genomförda förbättringar. I kommunikationen betonades alltid en positiv avslutning, såsom att "Familjebostäder har varit där och städad upp och nu är det rent och fräscht", för att skapa en känsla av pågående förbättring och omsorg om platsen.

Tryggheten förstärktes dessutom genom medvetna val i utformningen av den fysiska miljön. Istället för att installera jalousier valde man att använda *kraftiga säkerhetsglas i butikslokalerna*. Det gav ett öppnare och mer inbjudande intryck även efter stängning, och enligt Jonas Lissel har detta fungerat väl. *Belysningen* var ytterligare ett prioriterat område. För att undvika långa driftavbrott valdes standardiserade lyktstolpar som snabbt kunde ersättas vid behov, i kontrast till tidigare erfarenheter med specialdesignade tillbehör som haft långa leveranstider. Göteborgslokaler genomför i dag egna trygghetsronder och felanmäler trasig belysning både internt och till stadens förvaltningar, vilket är ett konkret uttryck för bolagets aktiva roll i det trygghetsskapande arbetet.

Ett viktigt komplement till dessa åtgärder var *tillkomsten av cirka 120 studentbostäder* i direkt anslutning till torget. Dessa har enligt Jonas Lissel haft en tydligt positiv effekt, då de tillför *ett ständigt flöde av människor som rör sig genom området* vid olika tider på dygnet. Denna kontinuerliga närvaro har skapat ökad liv och rörelse på platsen, vilket i sin tur har bidragit till att förstärka tryggheten i området som helhet.

Ett centralt åtgärdsområde i omvandlingen av Selma stad rörde användningen av mark. Tidigare upptogs stora ytor av markparkering, vilket bedömdes som ineffektivt och bidrog till en fragmenterad stadsstruktur. I stället för att investera i kostsamma och långsiktigt ohållbara underjordiska garage, valde man *att rusta upp befintliga parkeringsdäck och komplettera med ett nytt parkeringshus*. Detta möjliggjorde att värdefull mark kunde frigöras för ny bebyggelse, offentliga platser och verksamhetslokaler, vilket Kristina menar i sin tur stärker områdets urbana karaktär.

Den nya utformningen av torget utgår från medvetna principer om öppenhet, aktivitet och trygghet. *Verksamhetslokaler har strategiskt placerats längs viktiga stråk, med entréer och fönster riktade mot gångvägar och torgytor*, i syfte att skapa rörelse, närvaro och visuell kontakt. Redan i planeringsskedet fanns en tydlig vision för vilka typer av verksamheter som skulle bidra till ett attraktivt och funktionellt stadsdelstorg. Denna vision konkretiserades i krav på hyresgäster, däribland att livsmedelsbutiken inte fick täcka sina skyltfönster med affischer eller jalousier. Syftet var att bevara *kontakten mellan inomhus- och utomhusmiljö och säkerställa insyn och ljus även under kvällstid*, faktorer som både minskar upplevelsen av otrygghet och stärker platsens sociala funktion.

Även utformningen av *lokalerna anpassades* till dessa mål. En viktig aspekt var att *skyltfönstrens storlek* skulle vara realistisk att underhålla för mindre näringsidkare. I stället för långa och svårskötta glaspartier utformades mindre enheter som är enklare att hålla rena och välvårdade. Detta bidrar till ett positivt helhetsintryck av platsen, vilket i sin tur förstärker känslan av trygghet och omsorg i det offentliga rummet. Åtgärderna som implementerats på torget har enligt Hulterström medfört en omfattande fysisk och funktionell förändring.

I utformningen har *placeringen av olika verksamheter* spelat en central roll i att främja trygghet och stärka platsens sociala funktion. Genom ett medvetet och strategiskt planeringsarbete

definierades vilka typer av verksamheter som ansågs nödvändiga för att skapa ett hållbart och attraktivt stadsdelstorg. Hultström påpekar att det nya torget fokuserade på att behålla och förstärka de befintliga verksamheterna istället för att introducera stora externa kedjor. Exempelvis fick fiskhuset som var en väldigt uppskattad lokal aktör en framträdande placering på det nya torget. Genom att fokusera på att stärka lokala aktörer ville man uppnå en känsla av kontinuitet och lokal förankring.

Planeringen omfattade inte enbart vilka verksamheter som skulle etableras, utan även deras inbördes placering, med målsättningen att *skapa naturliga rörelsemönster, tydliga visuella kopplingar och ett levande flöde av människor över dagen*.

Detta angreppssätt kombinerade kommersiella överväganden med en *trygghetsfrämjande logik*. Ett illustrativt exempel är apotekets placering längre in på torget, vilket innebar att personer som besökt vårdcentralen behövde passera torgets centrala delar för att nå dit. Därmed skapades ett mönster av rörelse och närvaro som gynnade såväl social kontroll som exponering av andra verksamheter. Resultatet är en miljö som i högre grad upplevs som trygg, aktiv och sammanhållen, i kontrast till den tidigare upplevelsen av ödslighet och avskildhet.

I detta arbete spelade urvalet av hyresgäster en viktig roll. Jonas Lissel framhåller att valet gjordes med stor omsorg, där både kommersiella och sociala funktioner beaktades. Flera tidigare etablerade verksamheter återintegrerades i nya eller *moderniserade lokaler* däribland pizzabagaren, frisören, nagelsalongen, optikern, blomsterbutiken, sushirestaurangen och fruktbutiken.

Parallellt pågick en aktiv rekrytering av nya hyresgäster som bedömdes kunna stärka platsens profil. Exempelvis etablerades Capiro som vårdgivare, efter att Västra Götalandsregionen avstått deltagande, samt restaurangen Franska Skafferiet, båda utvalda för att komplettera det lokala serviceutbudet och attrahera fler besökare.

Som en av de aktiva hyresvärdarna i området, har Familjebostäder tillämnat åtgärder utifrån sina förutsättningar (M. Möller, personlig kommunikation, 14 april 2025). Bland de fysiska åtgärderna återfinns en omfattande satsning på *ny teknik och uppgraderad infrastruktur*. Samtliga nybyggda fastigheter på Selma utrustades med *digitala låssystem*, vilket möjliggör smidig behörighetsstyrning och loggning av in- och utpasseringar. Parallellt har äldre hus i

Gåsagången successivt börjat utrustas med samma typ av digitala lås. Detta skapar inte bara ökad trygghet utan underlättar även administration och förbättrar spårbarheten vid incidenter. En annan viktig fysisk insats är *utbytet av traditionella lysrörsarmaturer mot närvarostyrd LED-belysning i trapphus och källare*. Denna förändring reducerar mörka utrymmen och ökar känslan av trygghet, särskilt under kvällstid. Dessutom har bolaget lagt stor vikt vid löpande underhåll och *estetisk upprustning*, åtgärder som att snabbt sanera klotter, säkerställa *fungerande entrédörrar* och *hålla utemiljöer välstädade*. En ren och välkött miljö bidrar enligt Magnus Möller i hög grad till upplevd trygghet bland de boende.

3.2.2 Sociala tillämpningar

Selma Lagerlöfs Torg rymmer även sociala verksamheter som syftar till att öka delaktighet, tillgänglighet och närvaro i det offentliga rummet. Ett tydligt exempel är det medborgarkontor som drivs av Familjebostäder i en ombyggd butikslokal vid torget. Här erbjuds boende stöd i vardagliga ärenden, såsom utskrifter av dokument, vägledning i kontakter med myndigheter och möjlighet att delta i möten eller aktiviteter. Denna typ av lågröskelverksamhet fyller en viktig funktion i att aktivera torget även utanför ordinarie öppettider för handel, vilket i sin tur bidrar till ökad social närvaro och upplevd trygghet.

Ett annat led i trygghetsarbetet utgörs av Göteborgslokalers restriktiva urval av hyresgäster. Förutom ekonomisk stabilitet bedöms även verksamhetsutövarnas seriositet, lokala förankring och sociala lämplighet. Enligt Jonas Lissel är detta en medveten strategi för att skapa ett tryggt och stabilt näringsliv på torget. Trots att Göteborgslokaler är ett kommunalt bolag har man konsekvent valt att tacka nej till aktörer som inte uppfyller dessa krav, även i fall där efterfrågan på lokaler varit stor. Denna noggranna urvalsprocess ses som ett viktigt verktyg för att upprätthålla den önskade miljön och undvika verksamheter som riskerar att motverka trygghetsmålen.

Ett avgörande strategiskt beslut i projektet var att låta det befintliga torget förbli öppet under hela byggnationstiden, trots att det hade varit mer fördelaktigt ur både ekonomiska och logistiska aspekter att stänga det helt. I stället valde man att successivt uppföra det nya torget samtidigt som det gamla fortsatte att vara i bruk. Lissel påpekar att syftet med detta förhållningssätt var att upprätthålla den lokala närvaron, undvika avbrott i det dagliga handelslivet och bevara torgets funktion som mötesplats. En längre period av avstängning,

bedömdes kunna leda till att boende och besökare i området skulle söka sig till andra närliggande centrum, såsom Backaplan eller Wieselgrensplatsen, vilket i sin tur hade kunnat göra det mycket svårt att återetablera torget som en levande plats. Att säkerställa kontinuitet och närvaro under hela byggprocessen betraktades därför som en central åtgärd för att stärka tryggheten, behålla verksamheter och upprätthålla lojaliteten hos områdets invånare.

Likt den byggda miljön har Familjebostäder även varit aktiva i att etablera och utveckla flera trygghetsskapande funktioner på det sociala och organisatoriska planet. Trygghetsvärdar började patrullera området redan under omvandlingsfasen, “först via extern upphandling men senare i samverkan med Bostadsbolaget”, något som Möller menar skapade en gemensam resurs för hela Backa. Dessa värdar finns ute i bostadsområdena under kvällar och nätter och fungerar som närvarande vuxna som både ser och syns. Kompletterande funktioner som störningsjour möjliggör för boende att snabbt anmäla oro eller störningar, särskilt utanför kontorstid. Internt har Familjebostäders personal genomgått trygghetsutbildningar för att stå bättre rustade att hantera hotfulla situationer och känna sig trygga i sitt arbete. Ett nyskapande grepp som också togs var en digital trygghetsvandring, där boende och samarbetspartners via en digital karta kunde markera platser där de kände sig trygga eller otrygga. Denna kartläggning visualiserade behov och upplevelser i området och bidrog till att rikta insatser där de bäst behövdes, även om många otrygga platser låg på annan mark.

3.3 Selma stad idag

Efter flera års planering, samordning och stegvis genomförande har projektet nu nått sin fullbordan. De första byggnaderna färdigställdes omkring år 2019, och under hösten 2024 betraktades omvandlingen i huvudsak som avslutad.

Selma stad har genomgått en genomgripande omvandling, där torget framstår som en av de mest påtagligt förändrade platserna. Från att ha präglats av slutenhet och låg tillgänglighet upplever nyckelaktörerna torget i dag som en *öppen, ljus och inbjudande miljö*. Den fysiska strukturen har omformats i grunden med syftet att stärka trygghet, funktionalitet och social närvaro. Genom *nya gångstråk, förbättrad belysning, fasader som vänder sig mot det offentliga rummet* och *en tydlig orienterbarhet* har platsen återfått sin funktion som central mötespunkt i stadsdelen. En tydlig indikator på torgets förändrade karaktär är hur *människor rör sig i miljön*. Där platsen tidigare ofta var ödslig eller undviken syns nu ett kontinuerligt flöde av boende, besökare och förbipasserande, vilket i sig bidrar till att förstärka trygghetsupplevelsen.

Samtliga tillfrågade aktörer är överens om hur torget idag framstår som en tillgänglig och trivsamt miljö, med ett *visuellt intryck* som präglas av *öppenhet, ljus och en sammanhållen gestaltning*. I Bild 3 framgår de tydliga *siktlinjerna*, och visar fasadernas orientering och utformning som bidrar till en trygg och välkomnande helhetsupplevelse. Den fysiska miljön, såväl i fråga om arkitektur som val av material, har haft stor påverkan på hur platsen tolkas och används. Enligt Magnus Möller är skillnaden stor; han beskriver förändringen som att det handlar om "två olika världar" jämfört med hur området såg ut för bara ett decennium sedan. Med detta nya stadsrum har också förutsättningarna för socialt liv och rörelse förändrats, och platsens identitet som centrum i stadsdelen har stärkts.

Bild 3. Bortre delen av torget som visar på siktlinjerna genom torget (Sjöberg & Wahlgård, 2025-05-20).

Bredinge berättar hur polisen via mobiltelefondata sett en ökning av antalet människor som rör sig och vistas vid torget, inte bara i anslutning till de större butikerna utan också till övriga verksamheter i området. Denna förändring kan till viss del kopplas till *förbättrade kollektivtrafikförbindelser*, där *hållplatser och gångstråk numera är integrerade i den offentliga miljön*. Samtidigt har *biltrafikens tidigare dominans minskat*, vilket i kombination med *nya bostäder och kommersiella lokaler* har skapat en mer levande och dynamisk plats.

Trygghetsarbetet har även förankrats i ett omfattande samarbete med externa aktörer. Genom det så kallade Medborgarlöftet samarbetar fastighetsägare, Göteborgs stad och polisen i trygghetsfrågor, med fokus på gemensam lägesbild, delat ansvar och koordinerade åtgärder. En

särskild plattform, Trygg i Backa, samlar skolor, idrottsföreningar, arbetsmarknadsaktörer och frivilligorganisationer med syfte att skapa social stabilitet. Fokus ligger särskilt på att fånga upp ungdomar genom sysselsättning och skapa meningsfulla aktiviteter,

Omvandlingen av Selma stad har resulterat i en genomgripande förändring av områdets struktur. Bild 4 tydliggör genom en flygbild hur de tidigare omfattande *parkeringsytorna har omdisponerats* och gett plats åt ny bostadsbebyggelse samt ett torg med ett varierat serviceutbud som stödjer ett fungerande vardagsliv.

Bild 4. Flygbild av Selma Lagerlöfs Torg idag (Lantmäteriet, 2025).

Butikslokalerna har orienterats med entréer och fönster ut mot de offentliga ytorna, vilket ersatt den tidigare slutna fasadstrukturen där baksidor vette mot torget. Denna förändring har resulterat i en mer överblickbar, inbjudande och aktiverad platsmiljö. Direkt vid avstigning från den nyplacerade busshållplatsen möts besökaren av en blomsterbutik som ramas in med grönska och färg, vilket skapar en välkomnande entré till torget, se Bild 5.

Bild 5. Blombutiken i entren av Selma Lagerlöfs Torg (Sjöberg & Wahlgård, 2025-05-20).

En nyetablerad Hemköpsbutik har uppförts i torgets mitt, vilket varit ett medvetet mål sedan planeringsskedet, att attrahera en större livsmedelskedja snarare än en mindre lokal aktör. Syftet har varit att öka den kommersiella dragningskraften, även för tillfälliga besökare.

Fiskhuset har likaså tilldelats en framträdande placering i den centrala delen, i linje med dess starka lokala förankring och förmåga att generera återkommande besök, se Bild 6. Intill har det nya kulturhuset fått sin plats, som tillfört betydande värde till platsens sociala struktur. Genom ett programutbud som riktar sig till olika åldersgrupper fungerar det som en inkluderande resurs och mötesplats för områdets invånare.

Bild 6. Fiskhuset och kulturhuset placerade i centrum på torget (Sjöberg & Wahlgård, 2025-05-20).

Verksamhetsutbudet i området har utvecklats genom en kombination av bevarande och nyetablering. Flera tidigare lokala aktörer har återetablerats i moderniserade lokaler, vilket möjliggjorts genom ett samarbete med fastighetsägaren, där renoveringsstöd erbjudits i utbyte mot ett standardlyft. Denna strategi har bidragit till kontinuitet i det lokala näringslivet samtidigt som den fysiska miljön höjts i kvalitet.

Utöver de bevarade verksamheterna har *nya funktioner tillkommit* i linje med platsens profil som ett lokalt centrum med vardagsnära service. Bland dessa återfinns restauranger, ett apotek, en vårdcentral, ett kafé samt ett medborgarkontor som erbjuder praktisk vägledning till invånare. Det senare fungerar även som en aktiverande resurs utanför butikernas ordinarie öppettider.

Ett viktigt tillskott ur trygghets- och livskvalitetsperspektiv är också *studentbostäderna*, som uppförts i direkt anslutning till torget. Dessa har skapat förutsättningar för ökad närvaro och rörelse även under kvällar och helger, vilket bidrar till en mer levande platsmiljö över hela dygnet.

Många av de verksamheter som återetablerats på torget går enligt Lissel bra, särskilt de som har lokal förankring och som besökarna har förtroende för. Den lokala närvaron av aktörer som tidigare varit etablerade i området har varit en viktig del i att skapa kontinuitet och stabilitet.

Samtidigt finns det en medvetenhet om att vissa restauranger och nya verksamheter fortfarande har svårt att locka gäster, vilket visar att utvecklingen är en pågående process.

Familjebostäder fokuserar idag på att vidareutveckla det som redan satts i verket, både tekniskt och socialt. Ett viktigt spår är den fortsatta digitaliseringen av fastigheterna, där resterande byggnader i det äldre beståndet successivt utrustas med *digitala lås och närvarostyrd belysning*. Dessa tekniska lösningar syftar inte bara till ökad kontroll och spårbarhet, utan också till att sänka tröskeln för vardaglig trygghet, att känna sig säkert när man kommer hem sent eller när barn vistas i gemensamma utrymmen.

En tydlig förbättring är att torget nu har fått en annan ställning i stadsdelen. Det är inte längre en plats som upplevs som problemfylld eller bortglömd, utan som en naturlig och integrerad del av området. Lissel uttrycker att torget numera fungerar väl, och att det är en plats man med stolthet kan visa upp.

3.3.1 Trygghetsläget efter omvandling

Efter omvandlingen har Selma Lagerlöfs Torg även genomgått en tydlig förändring i hur platsen upplevs av dem som vistas där. Enligt Jonas Lissel har många av de problem som tidigare präglade området minskat eller helt försvunnit. Han beskriver att tryggheten har ökat markant och att omdömena från både fastighetsägare och hyresgäster är betydligt mer positiva än tidigare. Skadegörelse, som tidigare var ett återkommande problem, förekommer i princip inte längre. Han berättar att det endast är en enda ruta som har gått sönder sedan omvandlingen, som dessutom påvisats vara en olyckshändelse snarare än ett tecken på vandalism.

Enligt Kristina Hulterström har den generella trygghetsbilden i området förbättrats avsevärt. Detta tack vare den omfattande omvandling som blivit möjlig genom ett gemensamt arbete mellan olika aktörer. Omvandlingen har medfört att det nu finns fler människor i rörelse, fler ögon på gatan, bättre belysning och ökad aktivitet på kvällstid. Därtill har trygghet byggts in i den fysiska miljön genom aktiva val som att undvika långa och tomma fasader utan istället skapa öppna och aktiva bottenvåningar. Hon lyfter fram och påpekar att trygghet inte bara kan skapas genom byggnader men att det nu finns förutsättningar för en tryggare vardag, vilket är ett stort steg i rätt riktning.

Belysningen har också särskilt visat sig ha en god effekt. Den fungerar bättre än tidigare och eventuella fel åtgärdas snabbt, bland annat eftersom Göteborgslokaler själva gör återkommande trygghetsronder och felanmäler trasiga lampor direkt. Detta är en konkret förändring jämfört med tidigare, då reparationer kunde dra ut på tiden. Även butiksmiljöerna upplevs som tryggare, mycket tack vare att man valde att inte använda jalousier, utan i stället installerade kraftiga skyddsglas. Det ger ett öppnare och mer välkomnande intryck, vilket i sin tur påverkar trygghetskänslan positivt.

Utvecklingen av torget och dess omgivningar är en del av en omfattande omvandlingsprocess i hela Backaområdet. Trygghet formas inte enbart genom det offentliga rummets gestaltning, utan påverkas även av bostädernas skick och invånarnas upplevelse av sin boendemiljö. I detta sammanhang lyfts Backaröd fram som ett exempel där en fasadrenovering haft tydlig påverkan på platsens atmosfär. Genom att ersätta grå och nedtonade fasader med ljusa och fräscha kulörer förändrades intrycket av området avsevärt. Sådana fysiska åtgärder, i kombination med nybyggnation, påverkar inte bara den rumsliga upplevelsen utan också de boendes självkänsla och känsla av delaktighet. De utgör därmed en viktig del i ett långsiktigt trygghetsarbete.

Under projektets gång har öppna våldsytringar minskat märkbart, något som enligt Håkan Bredinge är ett tecken på att tryggheten i området har stärkts. Han betonar att detta är resultatet av flera samverkande faktorer, där polisens insatser mot narkotikahandel och social oro varit centrala. Samtidigt framhåller han att den fysiska omvandlingen av Backa haft en avgörande roll, inte som en enskild lösning, utan som en nödvändig förutsättning för att förstärka effekterna av andra trygghetskapande åtgärder.

Magnus Möller beskriver trygghetsläget som förhållandevis stabilt men fortsatt komplext. Till skillnad från resterande tillfrågade personer, som upplever en tydlig förbättring, menar han att förändringarna snarare varit gradvisa och begränsade. Boendeenkäterna visar att trygghetsindex legat kring 75 av 100 under flera år, ett resultat som signalerar att många känner sig trygga, men att otryggheten fortfarande är påtaglig för en del.

Han pekar på vissa förbättringar, som att ungdomsgrupper som tidigare skapade oro genom att samlas maskerade på gårdarna nu är mindre synliga eller har förflyttats. Däremot kvarstår grundproblemen, särskilt kopplade till narkotikahandel, även om de blivit mer undanskymda. Tryggheten upplevs därmed som ett rörligt mål- synligheten varierar, men problemen består.

3.3.2 Kvarstående utmaningar

Trots omfattande insatser i området kvarstår vissa utmaningar. Kristina Hulterström påpekar att fysisk planering har sina gränser, särskilt när det gäller att hantera social problematik och kriminalitet. Stadsutveckling kan enligt henne inte "bygga bort kriminalitet", men den kan bidra till att skapa strukturella förutsättningar för trygga och fungerande vardagsliv. Håkan Bredinge framhåller att även genomtänkt arkitektur och platsutformning behöver kompletteras med andra trygghetsskapande åtgärder. Som exempel lyfts det nybyggda parkeringshuset, som trots sitt syfte att stärka tillgänglighet och trygghet, blivit föremål för oro. Tidvis fungerar byggnaden som samlingsplats för ungdomar och upplevs som otrygg av boende. Händelsen i juni 2024, då en person med koppling till kriminella nätverk sköts till döds inne i garaget (SVT, 2024), illustrerar den komplexa relationen mellan fysisk miljö och sociala strukturer.

Både Hulterström och Bredinge pekar på behovet av att komplettera fysiska investeringar med sociala och säkerhetsrelaterade insatser. Kameraövervakning, väktarnärvaro och ökad uppsikt lyfts fram som exempel på åtgärder som kan förstärka tryggheten i denna typ av miljöer, och därmed bidra till en mer långsiktigt hållbar stadsutveckling.

Samtidigt finns det ytterligare en viss osäkerhet kring vilka koncept som långsiktigt fungerar i området. Lissel påpekar att några av de restauranger som etablerats i samband med ombyggnaden fortfarande har svårt att locka gäster. Detta tyder på att inte alla verksamheter har funnit sin plats i det nya torgets struktur, och att det kommersiella utbudet ännu inte är helt balanserat. Vidare uttrycker han också en önskan om att torget hade kunnat rymma fler nischade verksamheter, något som antyder ett glapp mellan den ursprungliga ambitionen om mångfald och det faktiska utfallet. Det visar på en kvarstående utmaning i att attrahera aktörer som särskiljer sig och tillför något unikt till platsen.

Vissa materialval har även visat sig vara mindre lyckade. Ett konkret exempel är användningen av vit terrazzo i ett av trapphusen, som enligt Lissel blev mycket svår att hålla ren på grund av smuts från gummidäck. Detta illustrerar hur vissa beslut som motiverats av estetiska överväganden inte fullt ut motsvarade kraven på funktionalitet och underhåll.

Ytterligare en utmaning som Hulterström tar upp är balansgången mellan att bevara det som fungerar och förändra det som inte gör det. Hon lyfter ett exempel kring att de boende i området uppskattade de gröna och luftiga kvaliteterna i området före omvandlingen. Detta var något som projektet valde att bevara genom att inte förtäta befintliga bostadsgårdar, utan istället bygga på tidigare outnyttjade ytor. Samtidigt påpekar hon att detta är en planeringsstrategi som kräver fortsatt hänsyn i framtida utveckling i takt med att trycket på markanvändning och exploatering ökar.

Även om den fysiska omvandlingen av området har lett till påtagliga förbättringar i stadsmiljön, kvarstår flera av de underliggande utmaningarna kopplade till trygghet och social utsatthet. Kristina Hulterström reflekterar över att dessa frågor inte kan lösas enbart genom stadsplanering. Hon påminner om att redan vid projektets början 2009 låg ett starkt fokus på att motverka nyrekrytering till kriminella nätverk, något som fortsatt är en central fråga i samhällsdebatten. Samtidigt uttrycker hon frustration över att den övergripande samhällsutvecklingen på vissa punkter gått i motsatt riktning, med ökande kriminalitet som följd.

I detta sammanhang betonas vikten av att trygghetsarbete inte bedrivs isolerat, utan som en integrerad del av ett bredare samspel mellan fysiska, sociala och polisiära insatser. Den fysiska omvandlingen kan skapa bättre förutsättningar, men löser inte i sig de strukturella problem som präglar livsvillkoren i området. De ungdomsgrupper som tidigare samlades maskerade på gårdar och torg har blivit mindre synliga i det offentliga rummet, men deras närvaro har inte upphört, den har snarare förändrat form eller förflyttats till andra delar av stadsdelen. Den öppna narkotikahandeln har minskat i vissa områden, men enligt Magnus förekommer den fortfarande, om än i mer undanskymda former. Detta illustrerar att trygghetsarbetet är en kontinuerlig process som kräver både uthållighet och flexibilitet i arbetssätt.

Området är fortfarande klassificerat som ett "utsatt område" enligt polisens tregradiga skala. Det speglar en komplex verklighet där brottslighet bara är en del av bilden. Andra avgörande faktorer inkluderar socioekonomisk sårbarhet, arbetslöshet, låga skolresultat och en bristande framtidstro. I ett sådant sammanhang kan enskilda insatser, hur väl genomförda de än må vara, aldrig ensamma bära ansvaret för en långsiktig förändring.

4. Diskussion

Syftet med denna studie har varit att kartlägga vilka åtgärder i den byggda miljön som har genomförts i Selma stad för ökad trygghet, samt genomföra en analys av effekten på tryggheten genom en jämförelse av situationen före och efter omvandlingen. Jämförelsen utgår från nyckelaktörernas erfarenheter och åsikter om platsen. Med utgångspunkt i teorier om trygghet i den byggda miljön, samt med hänsyn till aktörernas uppfattningar, diskuteras här ett antal åtgärder och deras relation till trygghetsaspekter i praktiken. Detta baseras på resultatet av en kartläggning av platsens utveckling, där förändringar i den fysiska utformningen från ett slutet och otydligt torg till en mer öppen och levande miljö, ställs i relation till trygghetsläget före och efter omvandlingen.

- Hur såg trygghetsläget och utformningen av Selma Lagerlöfs torg ut innan omvandlingen?
- Vilka åtgärder i den byggda miljön har genomförts för att stärka tryggheten i Selma stad, och vilka kompletterande insatser har vidtagits utöver dessa?
- Hur har de implementerade åtgärderna påverkat upplevelsen av trygghet i Selma stad?

4.1 Koppling mellan teori och praktik

Flera av de åtgärder som förespråkas i teorin har implementerats i Selma stad, vilket tillsammans har bidragit till en ökad trygghet i området. Bland annat har fokus på öppenhet och siktlinjer prioriterats genom placeringen av butikslokaler och bostäder med entréer och fönster ut mot det offentliga rummet. Genom detta har man ökat övervakningen på platsen (“ögon på gatan”) vilket gynnar tryggheten på torget. Dessutom har belysningen på platsen förbättrats något som Boverket (2019) lyfter som en central faktor för att öka trygghet under kvällar och nätter. Det visar att grundläggande idéer om hur trygghet kan skapas i staden faktiskt har fått genomslag i Selma stad. Den fysiska miljön har förändrats så att människor syns mer, vilket skapar en känsla av att fler ser vad som händer.

Något som lyfts i teoriavsnittet är vikten av social närvaro och en variation av aktiviteter (Gehl, 2006). Detta har man arbetat med i Selma stad genom att integrera en variation av olika verksamheter och boendeformer vilket skapar en levande plats med en kontinuerlig rörelse över dygnets olika timmar. Detta bidrar till att området inte blir öde under vissa tider, vilket ofta kan bidra till otrygghet. Människor i rörelse skapar trygghet, något som märks i torgets användning i dag.

“Trasiga fönster”-teorin är även något man arbetat aktivt med i Selma stad. Där man fokuserar på att försöka hålla området rent och städat för att platsen ska ge ett bra första intryck. Däremot förespråkar teorin grönområden som ett trygghetsskapande element. Men fokuset på grönområden i trygghetsarbetet inte varit lika framträdande i Selma stad. Det här är något som skulle kunna utvecklas över tid. Grönska kan bidra till både lugn och ökad närvaro, särskilt om den används aktivt av människor. Eftersom utrymmet i Selma stad är begränsat kan det framöver krävas kreativa lösningar eller satsningar i angränsande områden för att stärka de gröna inslagen som en del av trygghetsarbetet.

En jämförelse mellan omvandlingen av Selma stad och referensobjektet Furutorpsplatsen i Helsingborg visar både flera likheter och skillnader. På Furutorpsplatsen skapade den nya, starka belysningen önskade effekter i form av skarpa kontraster och mörka partier i närheten. I Selma stad beskrivs däremot belysningsinsatserna som positiva, mycket tack vare det aktiva arbetet med att kontinuerligt kontrollera och snabbt åtgärda fel. Detta tydliggör att det inte räcker att enbart installera belysning, för att den ska bidra till trygghet krävs regelbundet underhåll. Lika viktigt är hur ljuset faktiskt utformas. Felaktigt placerade eller alltför intensiva ljuskällor kan skapa bländning, förstärka mörker i omgivningen eller väcka en känsla av iakttagelse snarare än trygghet. Därför spelar både teknisk kvalitet och förvaltning en central roll i det trygghetsskapande arbetet.

Parkeringshuset är en kvarstående utmaning i Selma stad, som trots förbättringar fortfarande upplevs otrygg. Dödsskjutningen som ägde rum den 4:e juni 2024 förvärrar upplevelsen av platsen som otrygg ytterligare. Vilket påminner om problematiken på Furutorpsplatsen där man fortsatt har problem med att vissa delar av platsen uppfattas otryggare än övriga delar. De kvarstående utmaningarna visar att trygghetsinriktad stadsplanering inte är någon garanti för trygghet. Även välgestaltade miljöer kan bli platser för allvarliga brott. Det påminner om att fysisk omvandling sällan räcker för att hantera de djupare sociala problem som präglar vissa områden.

4.2 Samverkan mellan fysisk och social miljö

Det finns ett tydligt samband mellan den byggda miljön och upplevd trygghet, men sambandet är samtidigt mer komplext än det ibland framställs i stadsplaneringssammanhang. Fysiska åtgärder såsom bättre belysning, tydliga siktlinjer, aktiva bottenvåningar och trygga stråk kan absolut bidra till en tryggare miljö, både i faktisk och upplevd bemärkelse. Detta bekräftas av flera av de åtgärder som genomförts i Selma stad, där bland annat omgestaltningen av torget, förbättrad orienterbarhet, och ökad närvaro av verksamheter i gatuplan lyfts fram som trygghetsskapande.

Samtidigt visar utvecklingen i Selma stad att enbart den byggda miljön sällan är en tillräcklig lösning på djupare trygghetsproblem. Dödsskjutningen understryker att trygghetsläget inte enbart kan förklaras utifrån platsens fysiska struktur. I sådana fall handlar det snarare om bredare samhällsproblem kopplade till kriminella nätverk, socioekonomisk utsatthet och bristande framtidstro, snarare än om själva platsens gestaltning. Det påminner om vad Grönlund (2002) uttrycker: att otrygghet kan grunda sig i rädsla för människor snarare än för rummet i sig.

Trygghet påverkas i hög grad även av andra faktorer än den byggda miljön, inte minst den sociala sammanhållningen, underhåll och förvaltning, närvaro av verksamheter, och de relationer som utvecklas mellan människor på platsen. Intervjupersonerna i studien lyfter vikten av att både förändringar i den fysiska miljön och det sociala arbetet behöver ses i ett långsiktigt perspektiv. Som Håkan Bredinge uttrycker det: att bryta etablerade mönster kräver tid, ofta över ett decennium, och det räcker inte att bygga nytt om inte den sociala infrastrukturen utvecklas parallellt. Ett fungerande trygghetsarbete kräver därför samverkan mellan flera aktörer som fastighetsägare, skola, civilsamhälle, boende och myndigheter, vilket också framkommit som en styrka i projektet.

Ett viktigt bidrag i projektet har också varit den kontinuerliga dialogen med de boende, genom enkäter och möten i samband med aktiviteter och gårdsträffar. Denna typ av involvering skapar både förtroende och möjliggör riktade åtgärder, vare sig det handlar om att åtgärda en trasig port eller att förstå var de otryggaste zonerna finns. Det vardagliga underhållet så som rena

trapphus, fungerande belysning, klottersanering, har en lika stor inverkan på tryggheten som mer storskaliga åtgärder i den byggda miljön.

När vi jämför Selma stad med referensobjektet Furutorpsplatsen i Helsingborg, ser vi flera gemensamma nämnare i det fysiska trygghetsarbetet, såsom bättre belysning, ny möblering, ökad överblickbarhet och försök att attrahera nya grupper till platsen. Men liksom i Selma visade även denna plats att trygghet inte kan skapas endast genom fysiska förändringar, utan att social aktivering och lokal närvaro är minst lika viktiga delar.

4.3 Fallstudiens möjligheter och utmaningar

Att utvärdera trygghetskapande åtgärder i den byggda miljön genom en platsbaserad fallstudie erbjuder både värdefulla insikter och utmaningar. Fallstudiens styrka ligger i dess förmåga att belysa samspelet mellan fysisk gestaltning och upplevd trygghet utifrån lokala erfarenheter och kontextspecifika förhållanden. Genom att kombinera dokumentanalys, statistik och aktörsintervjuer har studien kunnat synliggöra hur förändringar i Selma stad uppfattats av dem som arbetar nära platsen, vilket möjliggör en nyanserad förståelse av trygghet som både fysisk och social konstruktion.

Samtidigt innebär denna typ av kvalitativ utvärdering vissa begränsningar. När de viktigaste källorna utgörs av aktörer som själva varit involverade i projektet ökar risken för att deras uppfattningar påverkas av lojalitet, ambitioner eller selektivt minne. Detta gäller särskilt i stadsomvandlingsprojekt, där effekter ofta är svåra att urskilja och utvecklingen sker gradvis. Fallstudien fångar upplevda effekter snarare än orsakssamband, vilket gör det svårt att avgöra vilka åtgärder som haft störst inverkan.

De intervjuade personernas uppfattningar om trygghetsutvecklingen skiljer sig en del. Lissel menar på att skadegörelsen nästan helt försvunnit på platsen samtidigt som Möller menar på att brottsligheten fortfarande finns men i en mer undangömd form. Detta visar på hur komplext trygghet verkligen är och att trygghetsbegreppet har olika dimensioner. Det förtydligar det som diskuteras som upplevd och faktisk trygghet, att en plats som upplevs väldigt trygg kan vara en plats där mycket brott sker och vice versa. Det påminner om skillnaden mellan upplevd och faktisk trygghet. En plats kan kännas säker, men ändå ha problem, eller tvärtom. Därför är det

viktigt att lyssna på både statistik och människors erfarenheter när man utvärderar trygghetsarbetet.

Trots dessa utmaningar erbjuder fallstudien ett viktigt bidrag: den belyser det ofta förbisedda aktörsperspektivet och möjliggör en sammanhangsbaserad förståelse av hur trygghet formas och upplevs i praktiken. För framtida forskning rekommenderas att liknande fallstudier kompletteras med långtidsdata, boendekäter och gärna ett större jämförelsematerial, för att ytterligare stärka analysens generaliserbarhet och tillförlitlighet.

5. Slutsats

Omvandlingen av Selma stad visar att fysisk gestaltning kan spela en viktig roll för att stärka den upplevda tryggheten, särskilt genom åtgärder som förbättrad belysning, öppenhet och ökad social närvaro. Flera av de trygghetsskapande principer som föreslås i teorin har också tillämpats i praktiken, vilket enligt intervjupersonerna lett till positiva förändringar i områdets atmosfär och användning. Samtidigt kvarstår utmaningar kopplade till faktisk brottslighet och otrygghet, vilket understryker att trygghet inte enbart kan byggas fram utan även kräver långsiktigt socialt arbete, god förvaltning och samverkan mellan lokala aktörer.

Studien har givit oss insikter kring att trygghet inte kan förstås som en produkt av enbart fysisk planering, utan som ett resultat av samspelet mellan platsens utformning och de sociala relationer och processer som äger rum där. Den byggda miljön kan skapa förutsättningar för trygghet, men den måste kombineras med långsiktig samverkan, socialt arbete och dialog med de boende. Selma stad visar att det är just i mötet mellan fysisk omvandling och social investering som verklig förändring kan ske.

De lärdomar och resultat man fått som effekt av trygghetsarbetet i Selma stad är inte direkt överförbara på andra platser. Detta eftersom det är svårt att säga om de åtgärder som varit framgångsrika på en specifik plats skulle ge samma resultat någon annanstans, på grund av att varje plats har unika förutsättningar. Bara för att något har fungerat på en plats betyder det inte att det gör det på en annan plats. Däremot kan man inspireras av lyckade trygghetsarbeten för att sedan bedöma om liknande åtgärder passar den aktuella platsen.

Otrygghet är ofta ett resultat av djupare samhällsproblem och inte enbart en fråga om platsens fysiska utformning. Det krävs alltså mer än arkitektur och stadsplanering, trygghet växer ur levande lokalsamhällen, långsiktigt underhåll och människors delaktighet i sin miljö. Erfarenheterna från Selma stad används idag som referens i andra utvecklingsprojekt, men arbetet är långt ifrån avslutat. Med fortsatt stadsutveckling och inflyttning blir det avgörande att bevara torget som en aktiv och väl omhändertagen plats, där social närvaro och rörelse kan tränga undan otrygga strukturer. Det är först i mötet mellan fysisk miljö och social hållbarhet som verklig trygghetsförändring kan ske.

Referenslista

Boverket. (1998). *Brott, bebyggelse och planering* (1:1).
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.68fbc90d193243b379e48c47/1732527607115/Brott%20bebyggelse%20och%20planering.pdf>

Boverket. (2019). Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen.

<https://www.boverket.se/contentassets/37fed9b575d846c1bcdd3bdfb2db47f9/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-perspektiv-och-atgarder.pdf>

Boverket. (2025). Brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/>

Boverket, Brå, RPS. (2002). *Bebyggelseinriktade åtgärder mot brott och otrygghet*. Brottsförebyggande rådet, Stockholm.

Boverket. (2020). Hållbart byggande och förvaltning.

<https://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/>

Brå. (2025). Otrygghet i utsatta bostadsområden.

<https://bra.se/amnen/socialt-utsatta-omraden>

Ceccato, V., Vasquez, L., Langefors, L., Canabarro, A., Petersson, R. (2019). *En trygg stadsmiljö: Teori och praktik för brottsförebyggande & trygghetsskapande åtgärder*. Stockholm: Institutionen för samhällsplanering och miljö, Kungliga Tekniska Högskolan, 254 sidor.

<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2019/trygg-stadsmiljo.pdf>

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur

Eriksson, T. (2010). *Trygghet i boendet*. Tryggare Sverige.

Framtiden. (2010). Framtidens Selma analysrapport 2010.

Gehl, J. (2006). Life between buildings : using public space.

Globala målen. (2024). Mål 11: Hållbara städer och samhällen.

<https://globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/>

Grönlund, B. (2002). *Rädsla, stadsbyggnad och urbanitet*. Tekniska Högskolan/Hanaholmen.

Göteborgs Stad. (u.å.-a). *Agenda 2030 i Göteborg*.

https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-och-politik/sa-arbetar-goteborgs-stad-med/hallbarhet-och-agenda-2030/agenda-2030-i-goteborg?uri=gbglnk%3A20216411197166&utm_source=chatgpt.com

Göteborgs Stad. (u.å.-b). *Utsatta områden - Polisens definition*.

<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/statistik-och-analys/geografi/utsatta-omraden>

Göteborgs Stad. (2014). Detaljplan för område vid Selma Lagerlöfs Torg, etapp 1 inom stadsdelen Backa i Göteborg.

https://goteborg.se/wps/portal/start/goteborg-vaxer/sa-planeras-staden/plan-och-byggprojekt/!ut/p/z1/jZBNC4JAFEV_jVvfG0e02pn2TZqUpW8TBtMkmBM6JfTrk1oFFb3dvZxzFw8IUqAqvxUy14Wq8rLLGTn7mWf5zLaZxXweoGPzMBitllyELuyewNLyHTZFK5r4_TE6GAdxvHIRIw70j49fzsP__B8A_Z7POt_96m85rIGAbVoA6HzooRsGKKLzECGMAeSpTq8_uRVB96TQLU4ilrU5rXu6pPW12ZgoIFt25pSKVvKsxEgfjJOqtGQvoFwOSdJet8cz7te8wDXp79d/#collapse-0351540683420814

Heber, A. (2007). Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjupersoner och dagspress.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:197202/FULLTEXT01.pdf>

Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*.

K. Lindström, S. Einerstam. (1992). *Rädd för brott*.

Minoura. (2016). *Uncommon Ground: Urban Form and Social Territory 2016*. KTH,

<http://kth.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A910671&dswid=-3644>

UN-Habitat. (2024). World Cities Report 2024.

<https://unhabitat.org/wcr/>

Peters, Elands & Buijs. 2010. Social Interactions in Urban Parks: Stimulating Social Cohesion?[J].Urban Forestry & Urban Greening, 2010,9(2):93-100.

Polisen. (2024). Utsatta områden - polisens arbete.

<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/>

Selma stad. (u.å.). *Om historia*. Selma Stad.

<https://www.selmastad.se/om-historia/>

Spacescape. (2019). Hur tryggt blev det?.

[https://www.spacescape.se/wp-](https://www.spacescape.se/wp-content/uploads/2019/04/PM_Effektstudie_trygghetsskapande_%C3%A5tg%C3%A4rder_190322.pdf)

[content/uploads/2019/04/PM_Effektstudie_trygghetsskapande_%C3%A5tg%C3%A4rder_190322.pdf](https://www.spacescape.se/wp-content/uploads/2019/04/PM_Effektstudie_trygghetsskapande_%C3%A5tg%C3%A4rder_190322.pdf)

Stadsbyggnadskontoret. (2008). (20) BACKA Beskrivning av stadsdelen Mars 2008.

Stiftelsen Tryggare Sverige. (2020). BoTryggt2030 - Handboken för planering av säkra och trygga livsmiljöer.

<https://botryggt.se/om-botryggt2030/>

Sveriges miljömål. (u.å.). *Hållbar stadsutveckling*.

<https://sverigesmiljomal.se/atgardsomraden/hallbar-stadsutveckling/>

SVT. (2024). *Mordet på rapartisten C.Gambino - detta har hänt*.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/mordet-pa-rapartisten-c-gambino-detta-har-hant>

Bilagor

Intervju med Jonas Lissel

Vilken roll har du haft i omvandlingen av Selma Lagerlöfs Torg, och vilka ansvarsområden har ditt arbete omfattat?

Hur har urvalet av verksamheter gått till i projektet, och i vilken utsträckning har ni som förvaltare kunnat påverka etableringarna?

Har omvandlingen medfört en förändring i antalet lokaler jämfört med tidigare?

Vilka av de tidigare verksamheterna från det gamla torget finns kvar i den nya strukturen?

Är det samma ägare som driver dessa verksamheter, eller har ägarstrukturen förändrats i samband med ombyggnationen?

Finns det någon typ av verksamhet ni särskilt har eftersträvat att etablera i området?

Upplever ni att det finns brister i nuvarande verksamhetsutbud saknas något som borde finnas på torget?

Hur bedömer ni resultatet av omvandlingen i efterhand har projektet levt upp till era förväntningar?

I vilken utsträckning anser ni att den ursprungliga visionen för projektet har förverkligats?

Fanns det ett uttalat fokus på trygghet under planering och genomförande, och har särskilda mål kopplade till trygghet formulerats?

Har ni tillgång till någon form av statistik, utvärderingar eller annan uppföljning av trygghet och andra effekter i området efter omvandlingen?

Har ni tagit inspiration från någon särskild teori eller stadsbyggnadsmodell i projektets utformning, exempelvis Jan Gehls principer för offentliga rum?

Har ni arbetat utifrån några interna riktlinjer eller policydokument för placering av verksamheter och lokaler?

Har ni tidigare varit involverade i liknande omvandlingsprojekt, och i så fall hur skiljer sig Selma stad från dessa?

Finns det något materialval eller gestaltningsbeslut som i efterhand visat sig vara mindre lyckat?

Hur såg er roll och er organisation ut när projektet inleddes fanns det tidigare erfarenheter att bygga vidare på?

Vilka lärdomar från Selma stad tar ni med er till framtida projekt, exempelvis Brunnsbo?

Intervju med Kristina Hulterström

Vad var din roll i projektet Selma stad och hur såg ditt uppdrag ut?

Hur såg din väg in i projektet ut var det du som drev på detta från början?

Hur såg torget och området ut vid tiden för projektstart, och vad var de huvudsakliga utmaningarna?

Hur såg du på platsens potential vid den tidpunkten?

Vad var anledningen till att ni inte ville ha underjordisk parkering?

Fanns det tankar om att förtäta området ytterligare, exempelvis med fler bostäder?

Vad ville ni åstadkomma med förändringen av Litteraturgatan?

Vilka trygghetsfrämjande fysiska åtgärder arbetade ni med till exempel placering av stråk och entréer?

Fanns det några särskilda önskemål kring verksamheters öppenhet mot det offentliga rummet?

Hur arbetade ni med butiksetablering till exempel i valet mellan lokala aktörer och större kedjor?

Hur tänkte ni kring de befintliga verksamheterna till exempel fiskhandeln?

Vilka delar av den fysiska omvandlingen bedömer du som mest betydelsefulla för tryggheten?

Vad var tanken bakom parken, vilken roll spelade den i helheten?

Hur organiserade ni samverkan mellan olika aktörer i projektet?

Hade ni några policydokument eller samverkansavtal som styrde planeringen?

Fanns det en koppling till polisens arbete eller andra trygghetsutvärderingar?

Inspirerades ni av någon särskild stadsbyggnadsteori eller planeringsmodell i projektet?

Hur bedömer du att trygghetsläget i området förändrats efter omvandlingen?

Finns det fortfarande utmaningar kvar och i så fall, vilka?

Vad tar du med dig som viktig lärdom från projektet Selma stad?

Intervju med Håkan Bredinge

Hur skulle du beskriva trygghetsläget i Backa/Selma Lagerlöfs Torg före ombyggnationen?

Vilka typer av brott var vanligast i området under denna tid?

Vilka fysiska platser i området upplevdes som mest otrygga och varför? Var det på samma platser som brotten faktiskt skedde?

Vad tror du var främsta anledningen till att det eskalerade just på selma lagerlöfs torg?

Hur har brottsstatistiken förändrats i området sedan ombyggnationen?

Vilken typ av brott är vanligast idag, och hur skiljer sig det från hur det var tidigare? Är det en annan typ av brott?

Har ni fått en ny typ av problematik efter ombyggnaden, till exempel kopplat till ungdomsgång, narkotika eller ekonomisk brottslighet? Förflyttning av problemet? Har brotten bara förflyttats till annan plats?

Vilka åtgärder anser du haft störst påverkan på tryggheten i området ur ett polisiärt perspektiv? Finns det fortfarande otrygga platser kvar eller nya problem som uppstått?

Finns det exempel på platser där de fysiska förändringarna inte fått den effekt ni hoppades på?

Intervju med Magnus Möller

Kan du kort beskriva din roll på familjebostäder och vilken koppling du har till Selma stad?

Hur länge har Familjebostäder varit aktiva i Selma stad?

Hur upplevde ni området innan omvandlingen genomfördes?

Har ni genomfört några egna trygghetsskapande åtgärder vid era fastigheter i Selma stad?

Vilka åtgärder har ni kunnat implementera som hyresvärdar?

Vilka aktörer samarbetar ni med i området för att främja tryggheten?

Hur mäter ni era hyresgästers upplevelser av trygghet?

Arbetar ni med boendekäter för att mäta de boendes upplevelse av området?

Finns det några kvarstående utmaningar i området?

Vilka skillnader ser ni på området, idag och då?

CHALMERS